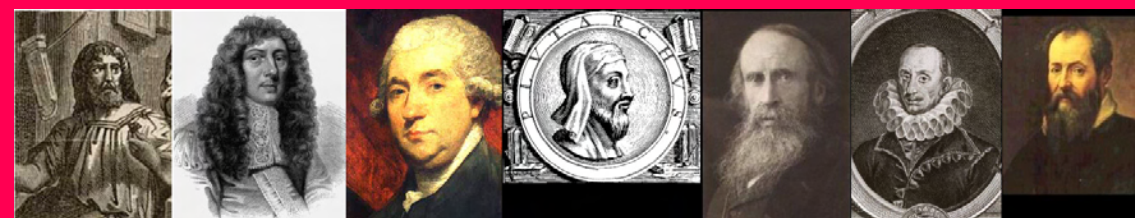

Jaarverslag Biografie Instituut 2009 - 2010

Biografie Instituut

Jaarverslag 2009 - 2010

Postadres	Biografie Instituut Rijksuniversiteit Groningen Postbus 716 9700 AS Groningen
Bezoekadres	Faculteit der Letteren Oude Kijk in 't Jatstraat 26 9712 EK Groningen Bouwdeel 13.12 Kamer 128/132
Telefoon	050-363 5816/9069 06-53216666
E-mail	Biografie.Instituut@rug.nl
Website	www.biografieinstituut.nl www.rug.nl/biografieinstituut

rijksuniversiteit
groningen

Jaarverslag Biografie Instituut
Rijksuniversiteit Groningen
1 september 2009 - 31 augustus 2010

Voor het eerst op de Kermis alhier!

Nieuw. Nieuw.

Levende Photographiën.

ENORM SUCCES.

Gedurende de Kermis is alhier gearriveerd

De Electriche Kinematograaf

en BIOGRAAF,

Standplaats Vischmarkt.

 Hiermede hebben wij de eer het geachte publiek dezer gemeente en omstreken kennis te geven, dat wij zijn gearriveerd met de onovertroffen ELECTRISCHE KINEMATOGRAAF, zijnde een verbeterd systeem, waardoor het trillen voorkoemen wordt.

De Machine geeft de beelden levensgroot en zeer duidelijk weer, zelfs zoo, dat men meent de Tooneelen in werkelijkheid te aanschouwen. De Salon is geheel naar de eischen des tijds ingericht en electricch verlicht.

De nieuwste en precatigste Tableaux zullen worden vertoond, als:

Het optrekken der Transvaalsche Boeren naar het oorlogsterrein. Het transporteeren van Engelsche krijgsgevangenen door te Boeren naar Pretoria. De aftocht der Engelsche Lanciers na den slag bij Modderrivier. Aankomst van den spoortrein te Pretoria. Een stierengevecht te Madrid (zeer interessant!) Gesnapte dieven, enz. enz. Meer dan 1000 verschillende tableaux!

Elk uur een voorstelling met afwisselend programma.

's-Middags Extra **KINDERVOORSTELLING.**

DE DIRECTIE, **N. H. SCHINKEL.**

Inhoudsopgave

Inleiding	7
Biografie Instituut	
1.1 Medewerkers	9
1.2 Promovendi	9
1.3 Adviescommissies	10
1.4 Financiën	11
1.5 Website	11
1.6 Nieuwsbrief	11
Projecten	
2.1 Promotieprojecten	12
2.2 Afgeronde promotieprojecten	25
2.3 Familie-archief	27
2.4 Aspirant-biografen	27
2.5 Congressen	29
2.6 Digitaliseringsproject	32
2.7 Encyclopedie van de geschreven pers	33
2.8 Publicaties	34
2.9 Redacteurschappen en adviescommissies	41
Onderwijs en samenwerkingsverbanden	
3.1 Leerstoel	45
3.2 Samenwerkingsverbanden	45
3.3 Biografisch Portaal	45
Publiciteit	45

Biografie Instituut

Rijksuniversiteit Groningen
www.biografieinstituut.nl

RUG

Biografie Instituut
Faculteit der Letteren
Rijksuniversiteit Groningen
Prof. Dr Hans Renders, directeur

Oude Kijk in 't Jatstraat 26
9712 EK Groningen
Tel. 050 3635816
Biografie.Instituut@rug.nl
www.biografieinstituut.nl

Inleiding

Per 1 september 2004 is aan de Rijksuniversiteit Groningen het Biografie Instituut gevestigd. Dit jaarverslag biedt een overzicht van de voornaamste activiteiten, ontwikkelingen en werkzaamheden van het Biografie Instituut in zijn zesde jaar.

Het Biografie Instituut is verbonden aan de Faculteit der Letteren. De vestiging van het instituut werd financieel mede mogelijk gemaakt door Stichting Democratie en Media (SDM). Het Biografie Instituut voert een strikt autonoom beleid.

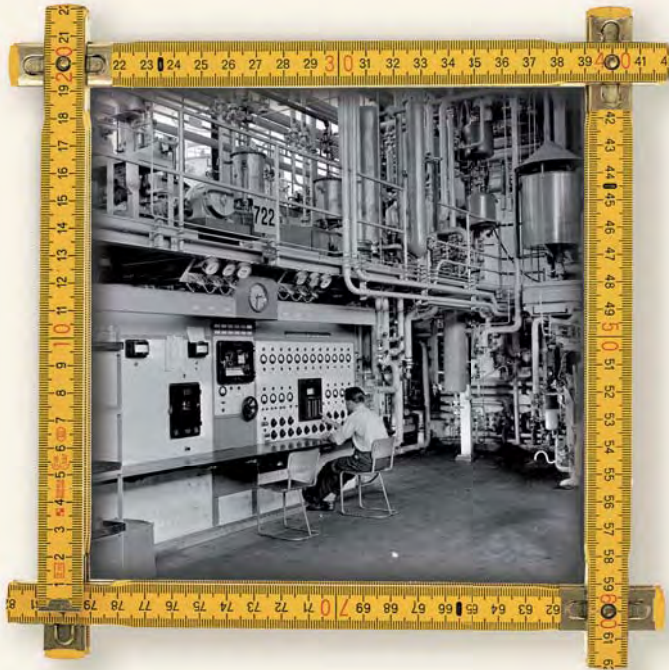
De doelstellingen van het Biografie Instituut zijn:

- infrastructuur en inhoudelijke ondersteuning bieden aan academici die biografisch onderzoek doen,
- het stimuleren en ontwikkelen van theorievorming rond de biografie als wetenschappelijk genre.

Behalve promovendi worden op het Biografie Instituut ook studenten begeleid, die binnen het onderzoeksdomein een afstudeerscriptie schrijven of een onderzoekscollege volgen.

In het kader van de theorievorming over de biografie stelt het Biografie Instituut zich ten doel wetenschappelijke congressen en symposia te organiseren, en streeft het de uitgave na van biografieën, congresbundels en wetenschappelijke artikelen. Hiertoe is sinds 1 maart 2007 een leerstoel ingesteld. Binnen het thema journalistiek, uitgeverij en sociaal-democratie doen medewerkers van het instituut de komende jaren onderzoek op diverse niveaus: naar bronnen, naar narratieve vormen en naar sociaal-culturele context. Daarnaast worden andere domeinen geëxploreerd, zoals kunst, techniek, religie en onderwijs.

HANS RENDERS [RED.]

ONDER **INGENIEURS** BIOGRAFIE & TECHNIEK

Boom | BIOGRAFIE INSTITUUT

Biografie Instituut

1.1 Medewerkers

- Prof.dr. J.W. Renders, directeur (0,4 fte), heeft de dagelijkse leiding van het instituut.
- I.L. Hengeveld, coördinator (0,2 fte), is belast met de coördinatie van het instituut.
- Drs. B.B.J. de Haan, promovendus (0,9 fte) per september 2009 aangesteld om theoretisch onderzoek te doen naar biografische tradities in internationaal perspectief.
- Dr. H.J. Langeveld, onderzoeker (1 fte), per 1 december 2005 aangesteld om de biografie van Willem Schermerhorn te schrijven.
- Drs. B.J. Smits, promovendus (0,9 fte), per 1 september 2005 tot 2010 aangesteld om de biografie van Loe de Jong te schrijven.
- Drs. E.M. Rovers, promovenda (0,9 fte), per 1 september 2006 aangesteld om de biografie van Helene Kröller-Müller te schrijven.
- Dr. J.W. Stutje, postdoc (1 fte), onderzoekt sinds 1 september 2006 het leven van Ferdinand Domela Nieuwenhuis.

1.2 Promovendi

Het Biografie Instituut begeleidde in de periode 2009-2010 naast een senioronderzoeker en een postdoc in totaal elf promovendi. Drie van deze promovendi zijn medewerkers van het instituut en de overige acht zijn buitenpromovendi.

- Vanaf september 2005 is Boudewijn Smits aangesteld om de biografie van Loe de Jong te schrijven.
begeleidingscommissie: prof.dr. J.W. Renders, prof.dr. J.C.H. Blom (em. UVA) en prof.dr. P. Romijn (NIOD/UVA).
- Vanaf september 2006 is Eva Rovers aangesteld om de biografie van Helene Kröller-Müller te schrijven.
begeleidingscommissie: prof.dr. J.W. Renders, prof.dr. W.E. Krul, prof.dr. E.J. Etty (VU) en drs. S.A.J. van Faassen (NLMD).
- Binne de Haan doet onderzoek naar de theorie van de biografie;
begeleidingscommissie: prof.dr. J.W. Renders.

Buitenpromovendi

- Herman Broers schrijft de biografie van W.J. Kolff; begeleidingscommissie: prof.dr. K. van Berkel en prof.dr. J.W. Renders.
- Erwin Buter schrijft de biografie van J.F. Ankersmit; begeleidingscommissie: prof.dr. J.W. Renders en prof.dr. H. te Velde (UL).
- Jeroen Corduener schrijft de biografie van G.J. van Heuven Goedhart; begeleidingscommissie: prof.dr. J.W. Renders, dr. H.J. Langeveld, prof.dr. D.F.J. Bosscher en dr. J.F.M.M. Perry (UM).
- Ariëtte Dekker schrijft de biografie van Anton Kröller; begeleidingcommissie: prof.dr. J.W. Renders en prof.dr. P. Kooij (em. RUG).
- Jaap Gestman Geradts schrijft de biografie van Cornelis de Hooghe; begeleidingscommissie: prof.dr. J.W. Renders.
- Vera Hoorens schrijft de biografie van Jan Wier; begeleidingscommissie: prof.dr. J.W. Renders, prof.dr. C.G. Santing (RUG) en prof.dr. F. Janssen (em. UVA).
- Jan de Lang schrijft een biografie van F.C.H. Hirschmann; begeleidingscommissie: prof.dr. J.W. Renders, prof.dr. W. Klinkert (Koninklijke Militaire Academie & UVA) en dr. M.R. Doortmont (RUG).
- Maarten Ternede schrijft de biografie van J.C.J. Lammers; begeleidingscommissie: prof.dr. J.C.H. Blom (em. UVA), dr. H. Pruntel (Nieuw Land Erfgoedcentrum), prof.dr. J.W. Renders en prof.dr. P. de Rooij (UVA).

1.3 Adviescommissies

Het Biografie Instituut wordt in zijn ontwikkeling bijgestaan door een interne (RUG) en een externe adviescommissie.

In de interne adviescommissie hebben zitting: prof.dr. K. van Berkel, prof. dr. D.F.J. Bosscher, prof.dr. G.J. Dorleijn en prof.dr. H.W. Hoen.

De externe adviescommissie bestaat uit: drs. S.A.J. van Faassen (Nederlands Letterkundig Museum en Documentatiecentrum), dr. K. Hilberdink (Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen, biograaf van Paul Rodenko en Hans Lodeizen), dr. J.F.M.M. Perry (Universiteit Maastricht), biograaf van W.H. Vliegen en Victor de Stuers) en prof.dr. H. te Velde (Universiteit Leiden). Deze twee adviescommissies staan onder voorzitterschap van prof.dr. J.C.H. Blom.

Daarnaast is sinds 1 oktober 2007 een curatorium van de leerstoel Geschiedenis en Theorie van de Biografie ingesteld, waarin zitting hebben: prof.dr. G.C. Wakker (RUG), prof.mr. M.E. Chavannes (RUG) en T.P.M. Strengers (SDM).

1.4 Financiën

Het Biografie Instituut wordt bij besluit van het faculteitsbestuur binnen de RUG financieel projectmatig behandeld. Dat wil zeggen: externe financiële middelen worden geworven ten behoeve van de personele kosten van het Biografie Instituut, alsmede ter bekostiging van congressen, symposia en congresbundels. Het bestaan van het instituut zelf wordt mede mogelijk gemaakt door Stichting Democratie en Media.

Voor het vijfjarig project van de biografie van Domela Nieuwenhuis werd een Vidi-subsidie van NWO verworven. Voor het project voor de biografieën van Anton Kröller en Helene Kröller-Müller werd naast de facultaire bijdrage (Onderzoekschool OGWG) een subsidie toegekend door Stichting Het Nationale Park De Hoge Veluwe en het Kröller-Müller Museum. Voor de biografie van Loe de Jong werd een subsidie van het NIOD toegekend en Stichting Democratie en Media droeg bij aan de biografieën van Schermerhorn en Van Heuven Goedhart.

Andere projecten werden financieel gesteund door Archief en Documentatiecentrum Nederlandse Gedragswetenschappen (ADNG), Groninger Universiteitsfonds (GUF), Stichting Harten Fonds, Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW), Stichting Nicolaas Muleriusfonds en de TU Eindhoven.

1.5 Website en Nieuwsbrief

Het Biografie Instituut heeft een eigen website: www.rug.nl/BiografieInstituut, ook bereikbaar via www.BiografieInstituut.nl. Op deze site is informatie te vinden over de doelstellingen en het onderzoeksterrein van het instituut, alsmede informatie over lopende projecten en congressen, zowel in het Nederlands als in het Engels. De site bevat tevens een nieuwsrubriek die minstens een keer per maand wordt geactualiseerd.

Op de site staan bovendien door het instituut geëntameerde digitale bestanden. Voorts is er een uitgebreide lijst met biografiegerelateerde links gemaakt, en kan men via de site contact opnemen met het instituut.

De website van het Biografie Instituut werd al direct vanaf oprichting het meest bezocht van alle onderzoeksites van de Faculteit der Letteren. Het aantal bezoekers is jaarlijks ruim 28.000.

Geïnteresseerden kunnen op de hoogte gehouden worden van activiteiten van het instituut door middel van een nieuwsbrief die per email wordt verspreid. Momenteel wordt de nieuwsbrief aan ruim 800 personen verstuurd.

Projecten

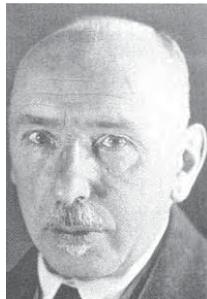
2.1 Promotieprojecten

Een van voornaamste doelstellingen van het Biografie Instituut, het begeleiden van biografen, kreeg in het academiejaar 2009-2010 zijn beslag door de begeleiding van Herman Broers (W.J. Kolff), Erwin Buter (J.F. Ankersmit), Jeroen Corduwener (G.J. van Heuven Goedhart), Ariëtte Dekker (Anton Kröller), Jaap Gestman Geradts (Cornelis de Hooghe), Binne de Haan (theorie van de biografie), Vera Hoorens (Jan Wier), Jan de Lang (F.C.H. Hirschmann), Herman Langeveld (Willem Schermerhorn), Eva Rovers (Helene Kröller-Müller), Boudewijn Smits (Loe de Jong), Jan Willem Stutje (F. Domela Nieuwenhuis) en Maarten Ternede (Han Lammers).

J.F. Ankersmit

Johan Frederik Ankersmit werd geboren in 1871 als zoon van een Amsterdamse apotheker. Al snel tijdens zijn studie medicijnen koos hij via zijn werk voor *Propria Cures* en *De Kroniek* van Pieter Lodewijk Tak voor de journalistiek: eerst de 'burgerlijke' (*De Telegraaf*) en vervolgens de socialistische pers (*Het Volksdagblad*). Hij behoorde in 1900 tot de oprichters van *Het Volk* en was op de redactie verantwoordelijk voor de dagelijkse inhoud van de partijkrant. Tot aan zijn pensioen in 1937 bleef Ankersmit werken voor *Het Volk*. In 1920 werd hij naast partijleider Pieter Jelles Troelstra lid van de hoofdredactie en vanaf 1925 ging hij als enig hoofdredacteur door. Hij nam in de jaren dertig stelling tegen het opkomend fascisme en nazisme. De krant werd in die dagen van klein partijblad een dagblad voor het hele gezin met honderdduizenden lezers. Ankersmit was naast de krant actief voor de SDAP. Zo was hij jaren gemeenteraadslid van Watergraafsmeer en lid van de Provinciale Staten. Ook was hij als hoofdredacteur lid van het partijbestuur en bekleedde hij diverse posities in partijcommissies.

Leven en werk van Ankersmit zijn met elkaar verbonden. Zo legde hij grote belangstelling aan de dag voor kunst en literatuur en gaf daar ook op subtiele wijze blijk van in zijn journalistieke werk. Ook lukte het hem via de krant belangrijke koerswijzigingen binnen de partij zonder morren bij zijn achterban geaccepteerd te krijgen. Ankersmit overleed na een kort ziekbed in 1942.

Denken over biografie

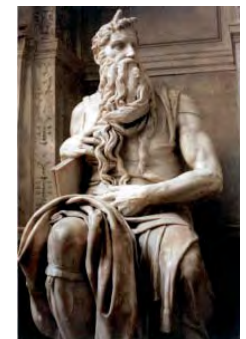
Welke theoretisch-kritische benaderingen hebben in de twintigste eeuw het internationale denken over biografie vormgegeven en wat heeft dat voor gevolgen gehad voor de interpretatie van de biografie als vorm van geschiedschrijving? Deze vraag staat centraal in het promotieonderzoek *Denken over biografie*. Kritiek, theorie en historiografie in de twintigste eeuw. Drie velden van wetenschappelijke activiteit zijn uitgangspunt van onderzoek: de ontwikkelingen in het academische onderzoek in de humaniora en daarbinnen die van de geschiedwetenschap, de studies die specifiek hun aandacht richtten op de biografie en tenslotte de biografieën zelf, het onderzoek en de vormgeving die biografen toepasten. Uiteindelijk staat vooral de relatie tussen biografie en historiografie op het spel.

In de twintigste eeuw is de biografie bij uitstek een in kritisch opzicht veronachtzaamde vorm van historiografisch onderzoek geweest. De biografie werd uiteindelijk zelfs meer als een literaire vorm beschouwd dan als een onderdeel van de historische wetenschap.

Tegen de biografie als een methode behorend tot de geschiedschrijving zijn diverse bezwaren aangedragen. Omdat de biografie zich richt op één individu zou er van volwaardige geschiedschrijving geen sprake kunnen zijn. Verder zouden biografen de biografie buiten de geschiedwetenschap hebben geplaatst door al te grage toepassing van 'literaire' verhaaltechnieken en het ontbreken van duidelijke onderzoekscriteria, waardoor biografen geen aansluiting vinden bij nieuwe inzichten in het academisch onderzoek.

Deze en andere kwesties die de biografie oproept zijn onderwerp van studie geweest voor kleine groepen wetenschappers verspreid over de wereld, die in de afgelopen decennia in de marge van de academie de merites van de biografie bestudeerden. Sommigen verwezen naar elkaars werk, maar vaker was dat niet het geval. Mede hierdoor ontbreekt het aan een samenhangende interpretatie en analyse van de verschillende academische onderzoeksrichtingen die zich met de biografie en haar problemen hebben beziggehouden.

Deze studie zal daarom niet alleen een overzicht geven van de academische visies op biografie die in de twintigste eeuw ontwikkeld zijn, maar vooral ook een interpretatiekader bieden voor de vragen die in de loop der tijd over de biografie zijn gesteld.

Michelangelo, Mozes

Ferdinand Domela Nieuwenhuis

Weinigen hebben in de arbeidersbeweging zo tot de verbeelding gesproken als Ferdinand Domela Nieuwenhuis (1846-1919). Vanaf 1 september 2006 onderzoekt dr. Jan Willem Stutje het leven van de aartsvader van het Nederlandse socialisme. Het project wordt mogelijk gemaakt door een zogenaamde Vidi-subsidie van de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO). Vanuit een vijftal nieuwe invalshoeken tracht Stutje het gangbare beeld aan te vullen en te corrigeren. Centraal staan Domela's charisma, het romantisch revolutionaire engagement, de orale cultuur en de internationale contacten. Zijn leiderschap wordt vergeleken met dat van tijdgenoten in eigen land, onder wie Abraham Kuyper en Pieter Jelles Troelstra, maar ook met buitenlandse geestverwanten als César de Paepe en Ferdinand Lassalle. De biografie van Ferdinand Domela Nieuwenhuis werpt licht op een drietal te onderscheiden, maar elkaar beïnvloedende terreinen: Domela's werkzaamheden in sociale bewegingen; het theoretische en publicistische werk; het persoonlijke leven.

Deze biografie is een bijdrage tot de ideeëngeschiedenis en tot de historische sociologie van sociale bewegingen en politieke cultuur. Stutje schreef eerder biografieën van de Nederlandse communist Paul de Groot en de Vlaamse marxistische econoom en historicus Ernest Mandel. Het project heeft een looptijd van vijf jaar.

Gerrit Jan van Heuven Goedhart

Van Heuven Goedhart werd in 1901 in Bussum geboren als zoon van een boekhandelaar, die later dominee werd. Na een studie rechten in Leiden werd Van Heuven Goedhart aangenomen bij *De Telegraaf*. Binnen enkele jaren maakte hij deel uit van de hoofdredactie, vanaf 1930 was hij enig hoofdredacteur. In 1933 werd hij door eigenaar H.C.M. Holdert ontslagen, onder meer omdat Van Heuven Goedhart zich verzette tegen een te pro-Duitse koers van de krant.

Een maand later werd hij hoofdredacteur van het *Utrechtsch Nieuwsblad*. Die krant bouwde hij uit tot een vooraanstaand dagblad met landelijke uitstraling. De hoofdredacteur nam stelling tegen het opkomende nazisme, zowel in Duitsland als in Nederland. In mei 1940, kort na de Duitse inval, werd hij om die reden ontslagen. Hij raakte betrokken bij het verzet en vanuit die positie kwam hij in contact met de illegale krant *Het Parool*. Van Heuven Goedhart leidde *Het Parool* vanaf 1942 tot hij medio 1944 moest vluchten, omdat de Duitse bezetter hem op de hielen zat. Hij wist door een spectaculaire tocht naar Londen te ontkomen, waar hij binnen een maand benoemd werd tot minister van Justitie in het kabinet Gerbrandy. In februari 1945 werd hij overgeslagen voor een nieuwe benoeming in wat later het laatste oorlogskabinet Gerbrandy zou blijken.

Terug in Nederland werd hij na de bevrijding hoofdredacteur van *Het Parool*, maar hij maakte tegelijkertijd internationaal carrière. Van Heuven Goedhart maakte deel uit van de Nederlandse delegatie naar de Verenigde Naties. Op 1 januari 1951 werd hij benoemd tot Hoge Commissaris voor de Vluchtelingen van de net opgerichte UNHCR. Dat zou hij tot aan zijn dood op 8 juli 1956 blijven.

Frederik Christiaan Hendrik Hirschmann

Dit project behelst een biografisch onderzoek met een koloniaalmilitair-historische inslag. Centraal staat de mate waarin Hirschmann exemplarisch was voor de Nederlandse aan de Koninklijke Militaire Academie te Breda opgeleide officier van het KNIL in een drietal decennia rond 1900.

Uiteraard wordt ingegaan op de persoon Hirschmann, maar de kern van het onderzoek beschrijft zijn plaatsingen en zijn omgevingsfactoren. In het bijzonder betreffen die zijn familie, de hem omringende bureaucratische systemen, waaronder de organisatie van het KNIL en het Ministerie van Koloniën, evenals overige werkomstandigheden.

Hirschmann was geen beroemdheid

en werd gepensioneerd in de rang van luitenant-kolonel. Over beroemdheden in het KNIL zijn enkele biografieën verschenen. Maar biografieën die zich in detail richten op de ‘gemiddelde’ officier van het Oost-Indisch Leger zijn er niet. Een biografie die het leven en werk van Frederik Christiaan Hendrik Hirschmann zo compleet mogelijk in beeld brengt, zou deze lacune kunnen opvullen.

Tot het leven en het werk van Hirschmann behoren ook zijn activiteiten na de afsluiting van zijn militaire carrière. Hij is 28 jaar ‘expat’ geweest, als gevolg waarvan men zou kunnen verwachten dat hij bij terugkeer met twee linkerhanden in de Nederlandse samenleving zou komen te staan. Het tegendeel is het geval geweest. Hij werd achtereenvolgens belastinginspecteur en burgemeester. Dit zijn functies waartoe in een aantal opzichten ruime kennis van en inzicht in de hoedanigheden van de samenleving noodzakelijk zijn.

Uiteindelijk zal worden nagegaan welke de betekenis en de invloed van de persoon en de functionaris Hirschmann zijn geweest. Hier zal de waarschijnlijkheid, dat hij er aan toe bijgedragen heeft dat de kolonie Suriname niet reeds in het begin van de twintigste eeuw voor Nederland verloren ging, een plaats krijgen. Daarnaast komt zijn geslaagde streven aan bod om het eiland Terschelling uit zijn door hoge werkloosheid ontstane lethargie te bevrijden.

Cornelis de Hooghe

Cornelis de Hooghe (Den Haag 1541-Den Haag 1583) was vrijwel zeker een zoon van keizer Karel V bij een dochter van de Delftse burgemeester Cornelis Aerts van der Hooch. Al jong werd hij naar het hof van de hertog van Brunswijk gestuurd. Zijn opleiding tot graveur ontving hij van Philips Galle, op zijn beurt leerling van de humanist Dirck Volkertszoon Coornhert. Cornelis de Hooghe graveerde in 1565 een kaart van Holland en Zeeland en maakte in 1566 een kaart voor

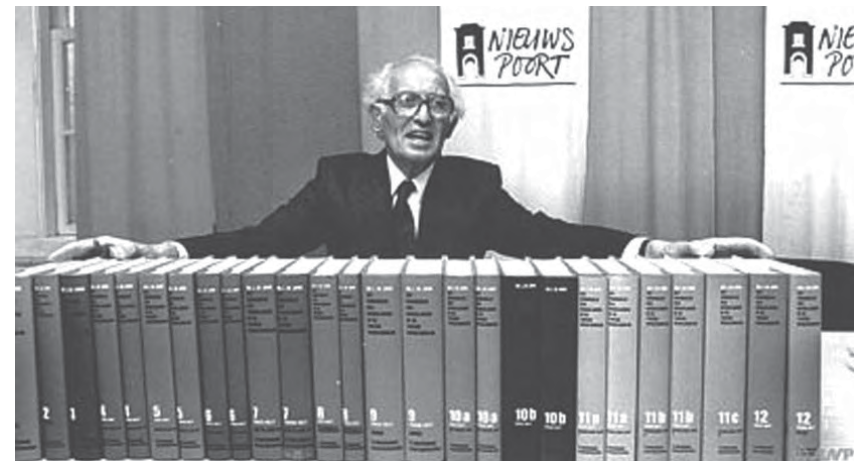
De terechtstelling van Cornelis de Hooghe by het Hof van Holland, den 29. Maart. 1583.

Guicciardini's *Descrittione... di tutti i paesi bassi*. In 1567 graveerde hij voor Margaretha van Parma 114 grote en 52 kleine platen voor *Della architettura militare*. In 1569 volgde zijn calligrafische voorbeeldboek, de *Exercitatio alphabetica*. Eind 1569 vluchtte De Hooghe wegens mennonitische sympathieën naar Engeland. Via Veeze handelspartners dreef hij handel op Zuid Europa. Door het ontduiken van octrooigelden werd hij zeer rijk. In 1574 maakte hij de kaart 'Norfolciae comitatus' voor de *Elisabeth Atlas*.

In datzelfde jaar nam hij in Hoorn deel aan een ruil van de edelman Lieven van Weldam, Cornelis' neef, tegen de oranjegezinde Haarlemse burgemeester Kies. Na een kort verblijf in Ipswich trouwde hij in 1576 te Rotterdam met de regentendochter Maritje Tromper. Zij kregen enkele, verder onbekende kinderen. In 1581 ontving hij van een gewezen kamerling van Karel V bewijzen van zijn keizerlijke afstamming. Cornelis de Hooghe aanvaardde daarbij de opdracht voor een tegenopstand ten gunste van Philips II. Bij het drukken van twee opruiende geschriften werd hij veraden. Na foltering, waarbij hij de namen van vele medeplichtigen vrijgaf, kreeg hij een kort proces. Hij werd onthoofd en gevierendeeld.

Loe de Jong

Nooit eerder was een zo omvangrijke studie over een zo korte tijdspanne in de nationale geschiedenis geschreven door slechts één auteur. Hoe groot de kwaliteit van het standaardwerk *Het Koninkrijk der Nederlanden in de Tweede Wereldoorlog* van Loe de Jong ook is, dit monument over de bezettingsjaren heeft aan actualiteit ingeboet. Hoewel geen enkele onderzoe-

ker het zich tot in lengte van jaren zal kunnen permitteren om dit ijkpunt te negeren (zowel om de eigen visie te staven als om het werk te bekritisieren), is de serie op onderdelen weerlegd en gedateerd. Dit blijkt uit de receptie-geschiedenis van het werk waarvan een uitgebreide bloemlezing verscheen als veertiende en laatste deel (1991) van de serie. Daarnaast zijn in recentere monografieën nieuwe vragen gesteld die andere inzichten en feiten hebben opgeleverd.

Nadat de auteur zich meer dan een decennium uit het publieke leven had teruggetrokken en in 2005 overleed, biedt een bijzonder aspect van dit

levenswerk zich aan voor nader onderzoek: elke publieke discussie over de Tweede Wereldoorlog sinds 1945 was op de een of andere manier verbonden met Loe de Jong. Toen het laatste, dertiende deel van de serie (1988) verscheen, had De Jong vrijwel een halve eeuw lang in het brandpunt gestaan van de collectieve verwerking van het oorlogsverleden. De Jongs wetenschappelijke professionaliteit is onwrikbaar verbonden met het uitdragen van democratisch burgerschap. Hij heeft daarom geprobeerd de regie over dit onverwerkte verleden naar zijn hand te zetten. Als geschiedschrijver, publieke persoon bekend van krant, radio, film en tv en als directeur van het Rijksinstituut voor Oorlogsdocumentatie (RIOD) wist hij een markant stempel te drukken op de collectieve beeldvorming over de Tweede Wereldoorlog. Ook zijn socialistische politieke overtuiging, zijn vooroorlogs journalistiek werk als buitenlandredacteur van *De Groene Amsterdammer* en zijn persoonlijke ervaringen tijdens de oorlog als (geassimileerde) jood hebben bijgedragen aan zijn onverzettelijke overtuiging dat hij een morele verplichting had om gerechtigheid te laten zegevieren over het kwaad van het nationaalsocialisme in het naoorlogse Nederland.

In dit onderzoek wordt een poging ondernomen om de positie en invloed te evalueren die De Jong heeft gehad op ingrijpende nationale thema's en incidenten als de buitenlandjournalistiek ten tijde van het neutrale Nederland in de tweede helft van de jaren dertig en gedurende de Koude Oorlog in de jaren vijftig en zestig, de geallieerde propaganda tijdens de bezetting, het voortdurende debat over 'goed' en 'fout', de Drie van Breda en de deconfiture van de bekende ARP-politicus Willem Aantjes. Vanuit het perspectief van de biografie kan worden belicht hoe zijn opinies zijn gevormd, welke cultuurhistorische factoren hebben ingewerkt op zijn meningsvorming en wat de rol van de journalistiek daarbij is geweest. Deze studie is van betekenis voor de geschiedenis van de opinievorming en de maatschappelijke werking van de journalistiek in de tweede helft van de twintigste eeuw in Nederland.

W.J. Kolff

Prof.dr. Willem Johan 'Pim' Kolff (1911-2009) is een van de eerste medici ter wereld die het lot van patiënten wilde verbeteren met het toepassen van technische hulpmiddelen. Hij is een van de belangrijkste pioniers op het gebied van medische techniek in het algemeen en de introductie van kunstmatige organen in het bijzonder.

In 1942 ontwikkelde Kolff de eerste succesvolle kunstmatige nier. Drie jaar later redde hij met dit apparaat (samengesteld uit worstenvel van de slager, een waterpomp uit een T-Ford, een emailen spoelbak van een pot-ten- en pannenfabriek, een naaimachinemotor en het aluminium van een neergeschoten Duitse bommenwerper) het leven van een 67-jarige nierpatiënt.

De kunstnier is zijn bekendste uitvinding, maar in de meidagen van 1940 zette Kolff tevens binnen vijf dagen de eerste bloedbank op het vasteland van Europa op, in het Zuidwalziekenhuis in Den Haag. Als onderzoeker aan de Cleveland Clinic Foundation in Cleveland (Ohio) wist Kolff in 1956 een kind aan het hart te opereren met behulp van een door hem ontworpen hart-longmachine. In 1957 implanteerde Kolff een zelfgemaakt kunstmatig hart bij een hond. Kolff geldt hiermee als de uitvinder van het kunsthart. De eerste implantatie van het kunsthart van Kolff bij een mens vond plaats in 1982.

Zeker in de beginnende jaren van zijn carrière in Nederland (1937-1950) stond Kolff vrijwel alleen in zijn overtuiging dat techniek medici kon helpen bij het behandelen van hun patiënten. Hij stuitte op grote weerstand; Kolff was naar de smaak van velen een te praktisch georiënteerd onderzoeker. Hij liet daarom in 1950 de knellende academische conventies van het Nederland van de wederopbouw achter zich en vertrok naar de Verenigde Staten. Na een moeizame aanpassingsperiode wist hij daar wereldfaam te verwerven als vader van de kunstorganen. Amerikaanse instituten becijferden in 2003 dat zijn uitvindingen sinds 1943 meer dan 20 miljoen mensenlevens hebben gered, verbeterd of aanmerkelijk veraangenaamd. Toen Kolff in 2005 op 94-jarige leeftijd zijn actieve onderzoek moest staken, had hij 127 internationale prijzen gekregen en 13 eredoctoraten.

Anton Kröller

De naam van Anton Kröller is bij een groot publiek alleen nog bekend vanwege zijn echtgenote Helene Kröller-Müller, die met het geld van haar man een wereldberoemde kunstverzameling opbouwde. Toch was deze Rotterdamse ondernemer in de eerste helft van de twintigste eeuw een van de rijkste, machtigste en meest omstreden mensen van Nederland. Voor de Eerste Wereldoorlog was Kröller een succesvol zakenman, tijdens de oorlog bepaalde hij met een kleine groep zakenlieden voor een groot deel de buitenlandse en economische politiek van Nederland. In deze oorlogsjaren verwierf hij zich de bijnaam ‘ongekroonde koning van Nederland’.

Die reputatie bleef hij in de jaren twintig waarmaken, met het wereldomspannend bedrijf Müller & Co, een groot aantal commissariaten, betrokkenheid bij het ontstaan van Hoogovens en KLM, een kilometers ver strekkend landgoed De Hoge Veluwe, een warme vriendschap met de Duitse prins Hendrik en de internationaal opzienbarende kunstcollectie van zijn vrouw. In deze crisisjaren raakte zijn bedrijf echter in zwaar weer. Torenhoge schulden aan de Rotterdamsche Bankvereniging (Robaver), de bank waarvan Kröller ook commissaris was, leidden bijna tot het faillissement van zowel Robaver als Müller & Co.

Helene Kröller-Müller

Tussen 1907 en 1938 stelde Helene Kröller-Müller een verzameling moderne beeldende kunst samen die op dat moment in West-Europa haar weerga nauwelijks kende. In eerste instantie verzamelde zij vanuit persoonlijke interesse, welke werd aangewakkerd door de kunstpedagoog H.P. Bremmer. Maar al snel, in 1911, ontstond bij haar het idee om voor de verzameling een museum te laten bouwen. Hiermee heeft zij de gemeenschap een ‘monument van cultuur’ willen nalaten, bestaande uit haar verzameling als een afspiegeling van de twee polen waarbinnen de moderne kunst zich volgens haar bewoog: het realisme en het idealisme (of wat tegenwoordig abstractie wordt genoemd). Dit doel heeft grote gevolgen gehad voor

de wijze waarop Kröller-Müller haar collectie verder heeft uitgebreid: niet langer liet zij zich leiden door persoonlijke smaak, maar door de vraag of kunstwerken ‘eeuwigheidswaarde’ hebben.

Wie was deze vrouw, die pas op latere leeftijd een liefde voor kunst opvatte om vervolgens ieder aspect van haar leven en een aanzienlijk deel van het familiekapitaal in dienst hiervan te stellen? De kunsten speelden in de eerste veertig jaar van Kröller-Müllers leven nauwelijks een rol, waarom vertaalde haar ambitie zich dan toch in een kunstverzameling? En welke rol speelden haar echtgenoot Anton Kröller, de kunstpedagoog Bremmer en haar vertrouweling Sam van Deventer in haar leven en in de vorming van haar ideeën over kunst? Deze biografie zal enerzijds trachten dergelijke vragen over de persoon Kröller-Müller te beantwoorden. Anderzijds wordt de verzamelaar Kröller-Müller onderzocht; er wordt gekeken in welke mate zij exemplarisch was voor de Nederlandse (en eventueel West-Europese) verzamelaar van moderne kunst aan het begin van de twintigste eeuw.

Hoewel al eerder studies zijn verschenen over Helene Kröller-Müller, is er een lacune die opgevuld moet worden. De biografie van Helene Kröller-Müller die Sam van Deventer in 1956 publiceerde is nauwgezet, maar zeer persoonlijk. Twee meer recente publicaties over Helene Kröller-Müller profileren zich expliciet als schets. Een diepgaande, wetenschappelijke biografie die het leven en werk van Helene Kröller-Müller in beeld brengt, kan deze lacune opvullen.

Han Lammers

Toen Han Lammers in juli 2000 overleed, werd daar in de media veel aandacht aan besteed. In de necrologieën werd vooral gewezen op Lammers' werkzaamheden als wethouder in Amsterdam en landdros in de Flevopolder. Lammers werd na zijn overlijden omschreven als een daadkrachtige,

eigenzinnige en vooral zelfverzekerde bestuurder. Hij was een 'eigenzinnige regent' en een 'bestuurlijke mannetjesputter met landelijke uitstraling'. Slechts een enkele keer werd een poging gedaan om de spanning tussen de bovenstaande typeringen met Lammers' verleden als kritische journalist en columnist en woordvoerder van Nieuw-Links onder woorden te brengen.

In dit promotieonderzoek vormt deze ogenschijnlijke ambivalentie in zijn leven en carrière een belangrijk uitgangspunt. Door te analyseren welke personen of gebeurtenissen van invloed waren op de ontwikkeling en verandering in zijn gedachtegoed, kan een zinrijke en verhelderende biografie van Lammers tot stand komen. De biografie zal zodoende een bijdrage leveren aan het discussie over de journalistiek in Nederland in de tweede helft van de twintigste eeuw, de partijpolitieke richtingenstrijd binnen de PvdA in de jaren zestig en zeventig en aan het functioneren van het openbaar bestuur in de laatste decennia van de twintigste eeuw. Meer concreet wordt onderzocht welke rol Lammers als geëngageerd journalist in de jaren vijftig en zestig had in het publieke debat, op welke manier hij als prominent lid van Nieuw Links trachtte ideeën binnen de Partij van de Arbeid te verwezenlijken, hoe Lammers als wethouder in Amsterdam functioneerde gedurende een voor het gemeentebestuur moeizame periode en op welke manier hij later als landdrost in de IJsselmeerpolders soms letterlijk invulling gaf aan de idee van de maakbare samenleving.

Willem Schermerhorn

Lang zag het er naar uit dat de boerenzoon Willem Schermerhorn niet door een politieke, maar door een wetenschappelijke loopbaan bekendheid zou verwerven. Reeds op 31-jarige werd hij hoogleraar aan de Technische Hogeschool te Delft; als pionier van de luchtkartering zou hij internationale erkenning vinden. Maar aan het einde van de jaren dertig raakte hij zijde-

lings bij de politiek betrokken, toen hij voorzitter werd van Eenheid door Democratie, een beweging die zich tot taak stelde de opmars van de NSB tot staan te brengen. Aan dit voorzitterschap had Schermerhorn zijn opsluiting tijdens de bezetting, met vele andere vooraanstaanden, in het gijzelaarskamp in Sint Michielsgestel te danken. Hier werd Schermerhorn leider van de gijzelaars; onder hen ontstond het idee dat hij de geschikte figuur zou zijn om als premier inhoud aan de politieke en maatschappelijke vernieuwing na de bevrijding te geven.

In de vroege zomer van 1945 benoemde koningin Wilhelmina hem, samen met Willem Drees, tot formateur van een kabinet van 'Herstel en Vernieuwing'; Schermerhorn werd minister-president. In het jaar waarin Schermerhorn premier was, kwam ook de Partij van de Arbeid tot stand, als belichaming van de vernieuwing op politiek terrein. Maar bij de Kamerverkiezingen van 1946 bleek dat deze vernieuwing slechts door een minderheid van de Nederlandse bevolking werd gewenst; ook op politiek terrein keerden de vooroorlogse verzuilde kaders terug. Schermerhorn kon niet terugkeren als minister-president en ook was er voor hem geen andere post in het nieuwe kabinet weggelegd.

Als voorzitter van de Commissie Generaal werd hij naar Nederlands-Indië gezonden om in overleg met de leiders van de Republiek Indonesia een vreedzame oplossing voor het dekolonievraagstuk te vinden. Zo kwam in november 1946 het akkoord van Linggadjati tot stand. Maar doordat beide partijen zich niet aan de bepalingen van het akkoord hielden, mislukte Schermerhorns politiek, en werd door Nederland toch voor een gewelddadige 'oplossing' gekozen in de vorm van de eerste 'politieele actie' (juli 1947). Daarmee was Schermerhorns politieke rol uitgespeeld en besloot hij naar de wetenschap terug te keren.

Jan Wier

De arts Jan Wier staat bekend als eerste serieuze tegenstander van de heksenvervolgving. In zijn boeken *De praestigis daemonum* of *Over duivelse begoochelingen* uit 1563 en *De lamiis* of *Over de heksen* uit 1577 noemde hij het onzin dat oude vrouwen een verbond sloten met de duivel en daaraan een tovermacht ontleenden waarmee ze anderen de duivel aandeden.

De heksenprocessen achtte hij onrechtmatig omdat ze over niet-bestaande misdrijven gingen en omdat verdachten gefolterd werden, vernederd, opgesloten in menonwaardige omstandigheden en werden onderworpen aan de waterproef. Anders dan veel tijdgenoten maakte hij een onderscheid tussen heksen en ketters, al noemde hij verbranding, ophanging of vierdeling voor beide groepen onaanvaardbaar.

Omdat Jan Wier sommige heksen geestesziek noemde, geldt hij als een grondlegger van de moderne psychiatrie. Verder bepleitte hij een menselijke behandeling van (sommige) verdachten, waarmee hij een verdediger lijkt van de mensenrechten *avant la lettre*. Het

is dus niet verwonderlijk dat hij tal van bewonderaars heeft gekend, onder wie Karl Marx en Sigmund Freud. Critici menen dat hij de heksenvervolgung onbedoeld heeft aangewakkerd en dat hij ten onrechte geldt als een boegbeeld van de psychiatrie. Antipsychiater Thomas Szasz bijvoorbeeld zag hem in de tweede helft van de twintigste eeuw als de grondlegger van een gezondheidszorg die lastige mensen opsloot en monddood maakte.

Wie was Jan Wier en wat bracht hem tot standpunten die in zijn tijd allesbehalve populair waren? Wat is zijn maatschappelijke en wetenschappelijke nalatenschap? Waar komen de opvallend tegenstrijdige opvattingen over zijn betekenis vandaan en hoe komt het dat het grote publiek hem zo goed als vergeten is?

2.2 Afgeronde projecten

J.C. Bloem

Bart Slijper (1963) heeft de biografie van Bloem geschreven onder de titel *Van alle dingen los. Het leven van J.C. Bloem*, verschenen in mei 2007 bij Uitgeverij De Arbeiderspers. De herdruk verscheen in hetzelfde jaar. Deze biografie stond op de short list van 'Het beste historische boek 2007, Historisch Nieuwsblad/de Volkskrant Prijs'.

Slijper werd onder auspiciën van het Biografie Instituut begeleid door prof. dr. G.J. Dorleijn en prof. dr. J.W. Renders en promoveerde op 10 mei 2007.

De dichter J.C. Bloem (1887-1966) geldt als een van de belangrijkste dichters van de twintigste eeuw. Kennelijk is de ontgoocheling die uit zijn weinig omvangrijke en geraffineerd-eenvoudige poëzie spreekt voor velen herkenbaar, want nog steeds wordt zijn *Verzamelde gedichten* met grote regelmaat herdrukt.

Alice Nahon

Behalve Guido Gezelle verkocht geen enkele Vlaamse dichter meer bundels dan Alice Nahon (1896-1933). Haar poëzie werd ook enthousiast onthaald door de literaire kritiek in Vlaanderen en Nederland. Toch wordt haar werk nu afgedaan als sentimenteel gerijmel of 'Gartenlaube-poëzie', zoals Paul van Ostaijen het noemde. Manu van der Aa schreef haar biografie. Hij besteedde onder meer aandacht aan haar functioneren in de literaire wereld, aan haar relatie tot het Vlaams-nationalisme en aan haar voor die tijd onconventionele houding tegenover seksualiteit en relaties. Van der Aa was tijdens dit project als toegevoegd onderzoeker werkzaam aan het Biografie Instituut. Dit project resulteerde in een promotie op 27 oktober 2008.

Radio Oranje

Toen de Tweede Wereldoorlog uitbrak werd radio beschouwd als een volwaardig wapen, net zo belangrijk als de landmacht, de luchtmacht of de vloot. Radio was beter dan enig ander medium in staat om een levensecht beeld op te roepen van een gebeurtenis en de luisteraar hier emotioneel bij te betrekken. De geallieerden gebruikten de radio in de oorlog om de bevolking van het bezette Europa moed in te spreken, instructies te geven en nieuws te verstrekken. Beroemdheden als de schrijver Thomas Mann en de antropoloog Claude Lévi-Strauss leenden hun stem aan de geallieerde zaak. Voor de Nederlandstalige radio vochten de schrijvers A. den Doollaard en Herman de Man en de journalisten Loe de Jong en Henk van den Broek op hun manier voor een geallieerde overwinning. Zij spraken voor Radio Oranje, het radiostation dat in juli 1940 door de Nederlandse regering in ballingschap in Engeland werd opgericht om contact te houden met de bevolking in bezet Nederland. Als regeringsomroep had Radio Oranje een gezag dat andere Nederlandstalige radiostations zoals de Nederlandse afdeling van de BBC of het WRUL-station uit Boston ontbeerden.

Sinke promoveerde op 20 april 2009 op zijn proefschrift *Verzet vanuit de verte. De behoedzame koers van Radio Oranje*. Hij werd door de RUG voorgedragen voor de studieprij Praemium Erasmianum 2008/2009.

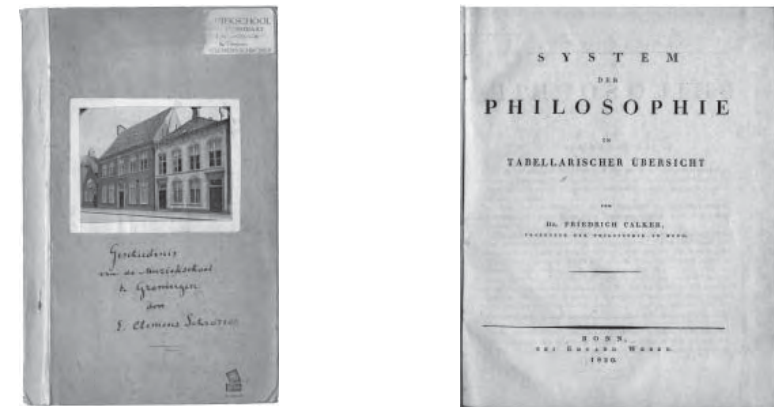

2.3 Familie-archief

Fijnproevers en smaakmakers. Burgerlijke cultuur in Groningen tussen nationalisme en kosmopolitisme (1870-1970).

Het beoogde onderzoek is gebaseerd op het archief van de familie Van Calker-Clemens Schröner, dat door het Biografie Instituut in Groningen beschikbaar is gesteld. Het rijkgeschakeerde archief biedt een prachtige inkijk in het leven van vier opeenvolgende generaties van dezelfde familie in Groningen in de periode van plusminus 1830 tot 1970. De bloei van deze familie valt grotendeels samen met het succes van het burgerlijk milieu waartoe zij behoorden. Als fijnproevers en smaakmakers oftewel consumenten en producenten van allerlei vormen van cultuur vervulde de burgerij in deze periode een voortrekkersrol.

De Groninger Archieven digitaliseren en archiveren dit complete archief. Een deel werd reeds gedigitaliseerd en is vrij toegankelijk via onze website (www.biografieinstituut.nl/familiearchief).

Links: *Geschiedenis van de muziekschool te Groningen* door E. Clemens Schröner.
Rechts: publicatie van F. [van] Calker (1820).

2.4 Aspirant-biografen

Het Biografie Instituut blijkt een grote aantrekkingskracht te hebben op onderzoekers c.q. aspirant-biografen. Gemiddeld meldden zich wekelijks twee aspirant-biografen. Sommige voorstellen werden direct afgewezen, omdat ze niet stroken met de inhoudelijke doelstellingen van het instituut, of anderszins omdat er te weinig gronden zijn om gekwalificeerde begeleiding via het Biografie Instituut te mobiliseren of omdat het voorgestelde

onderzoek zich richt op een terrein waar het instituut zich niet op concentreert. Verzoeken om begeleiding van welke aard dan ook buiten het promotietraject werden niet in behandeling genomen, studenten uitgezonderd. Wel werden, desgevraagd, adviezen gegeven aan reeds gepromoveerden die biografisch onderzoek willen doen.

Selectie

De selectie van alle aspirant-biografen vond plaats op basis van een werkplan. De intensiviteit van het selectieproces vormt een punt van zorg, omdat de selectiewerkzaamheden een grote druk leggen op de formatiecapaciteit van het instituut. Desalniettemin heeft het Biografie Instituut veel tijd gestoken in initiatieven die moeten leiden tot promotieplaatsen, om op die wijze het eigen beleid van het instituut gestalte te kunnen geven. De promotieplaatsen ten behoeve van de projecten Loe de Jong, Anton Kröller, Helene Kröller-Müller, Alice Nahon en het onderzoek naar de biografie in internationaal perspectief van Binne de Haan zijn daar succesvolle voorbeelden van.

Bundel *Onder Ingenieurs. Biografie & Techniek*

2.5 Congressen en congresbundels

De religieuze factor in de biografie

Uit een in 1879 gehouden volkstelling blijkt dat toen slechts 2% van de gehele Nederlandse bevolking onkerkelijk was. Ondanks de ingrijpende secularisatiespurt in jaren zestig en zeventig van de twintigste eeuw, was in 1979 ruim tweederde van de Nederlanders nog van mening dat religie een zekere, zo niet belangrijke, plaats in hun leven innam. In biografieën van personen uit het tijdvak 1880-1980 wordt echter zelden aandacht geschonken aan persoonlijk geloof als interpretatie voor publiek handelen van schrijvers, politici, ondernemers, onderzoekers of kunstenaars. Daar waar religie in biografieën wél een rol van betekenis wordt toegekend gaat het doorgaans om figuren die religie als onderdeel van publieke activiteiten beschouwen, bijvoorbeeld om kerkvaders, dominees en christelijke politici of om biografen die zelf door gelovigheid gedreven worden.

Tijdens dit congres ging het veeleer om de individuele religieuze factor als (mede)verklaringsgrond voor het openbare leven van gelovige personen die buiten de kerkelijke wereld hun sporen verdiend hebben. Een keur aan sprekers uit verschillende disciplines gaf antwoorden op vragen zoals: Hoe de balans te vinden tussen affiniteit met leven en werk, inclusief de religieuze beleving en drijfveren, van de gebiografeerde en het wetenschappelijke keurmerk van de distantie? Hoe rekening te houden met de bredere context waarbinnen bepaalde vormen van religieuze betrokkenheid zich afspeelden? Wat is het verschil tussen religie als interpretatiefactor in een mensenleven in 1920 en in 1960? Hoe verhoudt de religieuze factor zich tot een zich sinds de jaren zestig manifesterende cultuuromslag die gekenmerkt wordt door ontkerkelijking en individualisering? In hoeverre draagt inzicht in religieus handelen bij aan een beter begrip van kunst, literatuur, politiek, zakenleven of het wetenschappelijk bedrijf? Hoe verhoudt de aandacht van de biograaf voor religie als cultureel decor zich tot de exploratie van de individuele godsdienstbeleving? Deze en andere vraagstukken werden aan de hand van vier perioden tussen 1880 en 1980 tot onderwerp van dit congres gemaakt.

Congresbundel *Onder Ingenieurs. Biografie & Techniek*

Techniek is alom zichtbaar en heeft de maatschappij veranderd. Techniek levert een onmiskenbare bijdrage aan de welvaart en het welzijn van onze samenleving. De persoon achter de techniek blijft echter vaak onbekend. In tegenstelling tot kunstenaars, schrijvers en politici lezen we zelden over

persoonlijke drijfveren, denkbeelden en levensverhalen van ingenieurs. Hierbij speelt de al in 1959 door C.P. Snow geconstateerde scheidslijn tussen de *Two Cultures* (alfa en bèta) ongetwijfeld een rol. Anders dan in landen als Rusland of de Verenigde Staten zijn er in Nederland weinig voorbeelden te noemen van technici als held of coryfee. Welke namen van inspirerende technici zouden in Nederland in aanmerking komen voor een dergelijke aanduiding? Wat is anno 2009 de plaats van de ingenieur in de publieke ruimte? Kan biografisch onderzoek helpen om het werk van ingenieurs voor een groter publiek begrijpelijker te maken? Een selecte groep van sprekers ging in op deze en soortgelijke vragen tijdens dit congres.

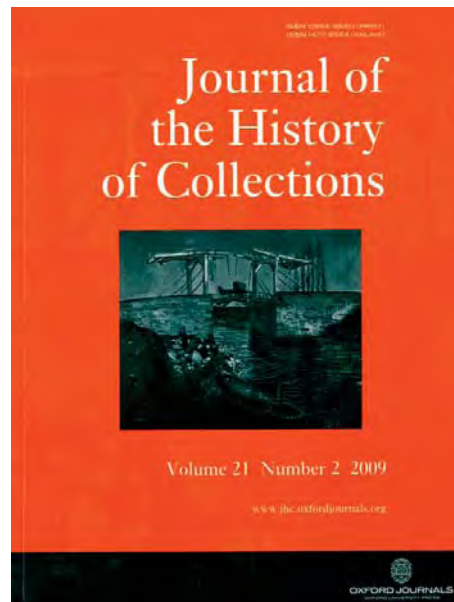
De artikelen zijn het resultaat van het gelijknamige congres dat op 15 mei 2009 in Groningen georganiseerd werd door het Biografie Instituut in samenwerking met de Technische Universiteit Eindhoven.

Congresbundel *De kunstverzamelaar: tussen filantropie en zelfverheerlijking*

Of het gaat om de doorbraak van Vincent van Gogh, Jackson Pollock of de Young British Artists, het zijn veelal particuliere verzamelaars die hier een voortrekkersrol in hebben vervuld. Filantropie en liefde voor de kunst lijken daarbij de belangrijkste drijfveren te zijn: het zijn de gedoodverfde motieven om eigen vermogen uit te geven aan al dan niet bekende kunst. Maar hebben verborgen, minder verheven motieven niet minstens even grote invloed op het ontstaan van collecties?

Laten verzamelaars zich niet overwegend drijven door hun behoefte hun status en smaak te etaleren en hun naam te vereeuwigen? Kortom: worden verzamelaars niet vooral gedreven door zelfverheerlijking?

In deze bundel, die verscheen als een special issue van het *Oxford Journal of the History of Collections*, geven onderzoekers uit Amerika en

Europa hun visie op de drijfveren van verzamelaars en hun belang voor de kunstgeschiedenis. Zij richtten zich in het bijzonder op het fin-de-siècle, de hoogtijdagen van het particuliere mecenaat. De artikelen zijn het resultaat van het congres 'The Art Collector: Between Philanthropy and Self-Glorification' dat in juni 2008 werd georganiseerd door het Biografie Instituut en het Groninger Museum.

Avond van de Biografie

Op 8 april 2010 organiseerden het Biografie Instituut in samenwerking met *Historisch Nieuwsblad* en Stichting Erik Hazelhoff Roelfzema Prijs voor biografie & masterscriptie de Avond van de Biografie. Daar werd onder meer de Erik Hazelhoff Biografieprijs uitgereikt in De Rode Hoed te Amsterdam. Een verslag van deze avond vindt u achterin dit jaarverslag.

International Congress of Historical Sciences

Op het 21ste International Congress of Historical Sciences dat van 22 tot en met 28 augustus 2010 in Amsterdam plaatsvindt, zullen Hans Renders en Binne de Haan spreken in de sessie 'Biography and Microhistory'. Renders en De Haan richten zich op de rol van individuen in de geschiedschrijving en de representativiteit van het individu in microhistory en biografie. Het congres valt onder auspiciën van het International Committee of Historical Sciences (ICHS) en de organisatie is in handen van het Koninklijk Nederlands Historisch Genootschap, Universiteit van Amsterdam, Koninklijke Bibliotheek en het Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis.

Biografie & Pedagogie

Er zijn dit jaar voorbereidingen getroffen voor het congres Biografie & Pedagogie op 18 & 19 november 2010 dat in samenwerking met het Nationaal Onderwijsmuseum en Archief en Documentatiecentrum Nederlandse Gedragwetenschappen (ADNG) georganiseerd wordt.

2.6 Digitaliseringsprojecten

In samenwerking met BoekopCD en de Universiteitsbibliotheek Groningen is een digitaliseringsproject opgezet, gecoördineerd door Ilja Hengeveld. Het doel van dit project is om snellere en gemakkelijkere toegang tot biografisch onderzoekmateriaal te verkrijgen en nieuwe mogelijkheden tot onderzoek mogelijk te maken. Tot nu toe zijn de volgende publicaties digitaal beschikbaar gemaakt voor onderzoek:

Aa, A.J. van der, *Biografisch Woordenboek der Nederlanden*, 12 delen, 1852-1878.
Feller, F.X. de, *Geschiedkundig woordenboek* [titel ingekort], 28 delen, 1828-1848.
Glasius, B., *Biografisch woordenboek van Nederlandsche Godgeleerden*, 1851.
Japikse, N., *Persoonlijkheden in het Koninkrijk der Nederlanden in woord en beeld*, 1938.
Kruseman, A.C., *Mannen van betekenis in onze dagen*, 25 delen, 1870-1895.
Kruseman, A.C., *Mannen en vrouwen van betekenis in onze dagen*, 19 delen, 1895-1925.
Molhuysen, P.C., *Nieuw Nederlandsch biografisch woordenboek*, 10 delen, 1911-1937.

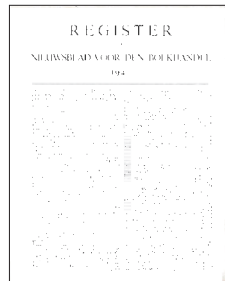
In samenwerking met de Universiteits Bibliotheek van de RUG worden deze series sinds dit jaar vrij beschikbaar gesteld voor onderzoek, te vinden via de website van het Biografie Instituut (<http://biografieinstituut.ub.rug.nl>). Bovendien wordt er in samenwerking met de Universiteits Bibliotheek gewerkt aan een beter systeem voor het online doorzoeken van digitale bestanden ten behoeve van onderzoek.

Project boekenproductie 1940-1945

De totale boekenproductie tussen mei 1940 en mei 1945 is in kaart gebracht en digitaal online doorzoekbaar gemaakt voor onderzoek. Aan de basis ligt *Brinkman's catalogus van boeken en tijdschriften*.

De reden om al deze publicaties – zowel de jaardelen als de 5-jaardelen van *Brinkman's catalogus* evenals het *Nieuwsblad voor den Boekhandel* – uit deze periode doorzoekbaar te maken, is vanwege de onderlinge verschillen in de bibliografische gegevens over de oorlogsjaren. De titels zijn gedigitaliseerd en doorzoekbaar als PDF. De omvang van de gedigitaliseerde titels is ruim 13.000 pagina's. Deze zijn online te raadplegen via onze website (<http://biografieinstituut.ub.rug.nl>).

2.7 Encyclopedie van de geschreven pers

In samenwerking met het onderzoeksinstituut Centre d'histoire de Sciences Po te Parijs is begonnen aan het project De Encyclopedie van de Geschreven Pers in de 20ste eeuw in Europa. Er zal een Franstalige en een Engelstalige editie verschijnen van deze encyclopedie van de geschreven pers in 24 Europese landen. De coördinatie van het Nederlandse gedeelte, dat ook als afzonderlijk Nederlandstalig boek zal verschijnen, is in handen van prof.dr. Hans Renders.

Encyclopedie van de Europese pers

IN 2010 VERSCHIJNT DE ENCYCLOPEDIA VAN DE EUROPESE GESCHREVEN PERS IN DE 20STE EEUW. VIERENTWINTIG LANDEN NEMEN DEEL AAN DIT PROJECT. 'ALLE LANDEN HEBBEN EEN PERSGESCHIEDENIS MAAR WAT WETEN WE EIGENLIJK VAN WAT ZICH IN EUROPA HEEFT AFGESPEELD?', ZEGT PROFESSOR HANS RENDERS, VERANTWOORDELIJK VOOR HET NEDERLANDSE GEEDELTE. HIJ ZOEKT NOG MEDEWERKERS EN ADVISEURS.

Connie Wiering

Het idee sudderde al enkele jaren. Hans Renders en zijn Franse collega Laurent Martin voerden lange gesprekken over hoe je moet reageren op geluiden als zou het einde van de geschreven pers in zicht zijn. 'Tegenspreken of protesteren heeft weinig zin', zegt Renders, 'je kunt die suggestie beter als argument inzetten om nu eens de geschiedenis van de geschreven pers helder op papier te zetten.' Martin kwam te werken bij het gezaghebbende onderzoeksinstituut Centre d'histoire de Sciences Po in Parijs en kreeg daar de mogelijkheid om dit wetenschappelijke project op te starten. De Encyclopedie van de Geschreven Pers in de 20ste eeuw in Europa wordt gefinancierd door zowel Sciences Po als de Parijse uitgeverij Robert Laffont. Naast de Franstalige editie komt er ook een Engelstalige.

In ruim vier miljoen lettertekens brengen specialisten uit 24 landen het overzichtswerk tot stand. 'Nederland heeft een rijke perstraditie maar we weten niet wat de waarde daarvan is omdat er geen vergelijkend onderzoek bestaat. We weten bijvoorbeeld nauwelijks hoe de censuur en propaganda tijdens de Tweede Wereldoorlog heeft uitgepakt in andere landen. Tijdens de bezetting bestond hier de Deutsche Zeitung in den Niederlanden. De Belgische editie heette Brüsseler Zeitung. Er waren in totaal 26 edities maar we weten niet of er een gemeenschappelijke redactie was.'

Drie invalshoeken zijn leidend voor de encyclopedie: biografisch, institutioneel en thematisch. 'Van daaruit gaan we kijken welke accenten voor een land belangrijk zijn. In het biografische deel zal het logisch zijn dat je daarin de journalist van de 20ste eeuw portretteert of de toonaangevende hoofdredacteurs. In het institutionele gedeelte zal de invloed van de vakbond aan de orde komen, de uitgeverijen, de perscombinaties. In het thematische gedeelte zullen onderwerpen zoals persvrijheid of verzuijing worden besproken.' De drie invalshoeken zijn vervat in een lange gloslijst van onderwerpen waaruit Renders en zijn toekomstige team vijftig zogenoemde entries gaan samenstellen, waarmee Nederland wordt ontsloten in zo'n 45.000 woorden. De uitge-

breide lijst bestaat nu nog uit 136 onderwerpen. 'Moeten we het voor het Nederlandse gedeelte gaan hebben over distributie, koloniën, naoorlogse zuivering, abonnes, druktechniek, redactiestatuut? Of de regionale pers? Groot-Brittannië kent geen regionale pers, Duitsland wel. De Frankfurter Allgemeine wordt overal gelezen maar is wel de krant van Frankfurt. Dat is interessante kennis.'

Wat er uiteindelijk in de Nederlandse editie komt te staan, wil Renders niet alleen bepalen. 'Ik wil graag een discussie op gang brengen met een club mensen die gaat vaststellen wat nu echt belangrijk is voor die vijftig hoofdstukken. Ik kan me voorstellen dat we daarvoor bijeenkomsten organiseren en publicaties initiëren.' Renders heeft nog bijna twee jaar om het Nederlandse gedeelte samen te stellen. 'Mijn planning is dat ik in de herfst adviseurs en medewerkers om me heen heb verzameld die de lijst van onderwerpen terugbrengt tot 50 entries.' Wie belangstelling heeft om te adviseren of (tegen betaling) bijdragen te leveren kan mailen naar j.w.renders@rug.nl.

Prof. dr. Hans Renders is directeur van het Biografie Instituut Groningen en tevens verbonden aan de Masteropleiding Journalistiek van de Rijksuniversiteit Groningen (RUG). Tot 1998 was hij werkzaam bij de Academie voor Journalistiek in Tilburg. Vanaf de oprichting in 2003 is Renders buitenlandsredacteur en medewerker van het in Parijs uitgegeven tijdschrift Le temps des Médias. Revue d'histoire.

Reclamebijlet voor Het Nieuwsblad voor Nederland dat omstreeks 1900 als bijvoegsel bij deze krant verspreid werd.

2.8 Publicaties

Wetenschappelijke publicaties

- Broers, Herman, 'Willem Johan Kolff, uitvinder van de kunstnier', in: Hans Renders (red.), *Onder ingenieurs, biografie & techniek*, Boom Uitgevers, Amsterdam 2010, p. 144-164.
- Hoorens, Vera, Drace, S., Desrichard, O. & Shepperd, J.A., 'Does mood influence comparative judgments? Tracking an elusive effect', in: *British Journal of Social Psychology* 48(2009)4, p. 579-599.
- Hoorens, Vera, 'The Social Consequences of Self-Enhancement and Self-Protection', in: Mark Alicke and Constantine Sedikides (Eds.), *The handbook of self-enhancement and self-protection*, Guildford Publications, New York (in press).
- Hoorens, Vera en Hans Renders, 'Heinrich Cornelius Agrippa and witchcraft: A reappraisal', in: *The Sixteenth Century Journal*, [ter perse].
- Langeveld, Herman, 'Grotendeels buitenspel. Het Nederlandse parlement en de crisis van de jaren dertig van de twintigste eeuw', in: *In tijden van crisis. Jaarboek Parlementaire Geschiedenis 2009*, Boom, Amsterdam 2009, p. 37-46.
- Renders, Hans, 'Hoe Karl Popper vergeten werd', in: Hans Renders (red.), *Onder ingenieurs. Biografie & Techniek*, Boom, Amsterdam, p. 7-18.
- Renders, Hans, 'De Biograaf tussen actualiteit en context', in: *Christelijk-sociaal in de jaren zestig*, Wouter Beekers (red.), Historisch Documentatiecentrum voor het Nederlands Protestantisme (1800-heden), Vrij Universiteit Amsterdam, Amsterdam 2010, p. 9-16.
- Renders, Hans, 'Gecensureerd door de burens. De invloed van het nationaalsocialisme op de vrijheid van drukpers', in: Marita Mathijssen (red.), *Censuur*, Amsterdam University Press. (ter perse).
- Renders, Hans en Vera Hoorens, 'Heinrich Cornelius Agrippa and witchcraft: A reappraisal', in: *The Sixteenth Century Journal*. (ter perse).
- Stutje, J.W., 'Tagträume der Revolution, Ernest Mandel (1923-1995)', *Sozialismus*, 36(2009)11, p. 50-57.
- Stutje, J.W., *Rebell zwischen Traum und Tat. Ernest Mandel 1923-1995*, VSA-Verlag, Hamburg 2009.
- Stutje, J.W., *Ernest Mandel, A Rebell's dream deferred*, Verso, London/New York 2009.
- Stutje, J.W., 'Ferdinand Domela Nieuwenhuis. Tussen morele verontwaardiging en socialistisch bewustzijn. Een keuze bij toeval', *Groniek*, 42(2009)184, p. 333-342.
- Stutje, J.W., 'De wandelstok van Arthur Schopenhauer. Socialistische cultuur in de vroege arbeidersbeweging', in: *Vooruitgang en volksverheffing, acta van het tweeluik van 21 november 2008, Bulletin van de Vereniging voor de studie van het werk van Hendrik de Man / Bulletin de l'Association pour l'étude de l'oeuvre d'Henri de Man*, (2009)35, p. 56-63.
- Stutje, J.W., 'Ernest Mandel (1923-1995) et le mouvement ouvrier en Belgique, Le mot libre comme acte de résistance', in: *La Belgique Sauvage. L'extrême gauche en Belgique francophone depuis 1945, Dissidences*, (2009)7, p. 49-64.
- Stutje, J.W., 'Het charisma van Domela Nieuwenhuis. "Die het best kan lijden, brengt het meest tot stand"', *It Beaken*, 71(2009)3/4, p. 73-91.
- Rovers, Eva, "'He is the key and the antithesis of so much": Helene Kröller-Müller's fascination with Vincent van Gogh', *Simiolus. Netherlands Quarterly for the History of Art* 33(2009)4, p. 258-272.
- Rovers, Eva, 'Introduction: The art collector - between philanthropy and self-glorification', *Oxford Journal of the History of Collections* 21(2009)2, p. 157-161.
- Rovers, Eva, 'Monument to an industrialist's wife. Helene Kröller-Müller's motives for collecting', *Oxford Journal of the History of Collections* 21(2009)2, p. 241-252.

Vakpublicaties

- Broers, Herman, 'Dokter Kolff grijpt in bij transporten dwangarbeiders (11 november 1944)', in: *Witte Jassen en Bruinhemden, Nederlandse artsen in de Tweede Wereldoorlog*, Medisch Contact / KNMG Utrecht en Reality Bites Publishing BV, Breda 2010.
- Broers, Herman, 'Stadsziekenhuis Kampen: De wederopstanding van Sofia Schafstadij', in: Wim Coster (red.), *Plaatsen van Herinnering in Overijssel*, Prometheus, Amsterdam 2010.
- Corduwener, Jeroen, 'Het einde van de volksrechtspraak in Rwanda', in: *NRC Handelsblad* 3 september 2009.
- Corduwener, Jeroen, 'Niet straffeloosheid, maar grondgebruik bedreigt stabiliteit Rwanda', in: *NRC Handelsblad* 23 juni 2009.
- Corduwener, Jeroen, 'Rwanda tussen economische booming en moeizame verzoening', in: *De Standaard* 3 september 2009.
- Corduwener, Jeroen, 'Politieke onrust in Land van Duizend Heuvels', in: *De Standaard* 20 maart 2010.
- Corduwener, Jeroen, 'Goma, springplank naar het Verre Oosten', in: *Internationale Samenwerking* 41(2010)4, p. 17-21.
- Langeveld, Herman, 'De politieke biografie: Willem Schermerhorn', in: *Jaarboek van de Maatschappij der Nederlandse Letterkunde te Leiden 2009-2009*, Leiden 2010, p. 23-28.

BRINKMAN'S CATALOGUS VAN BOEKEN

DIE GEDURENDE 1941 TOT EN MET 1945
IN NEDERLAND EN VLAANDEREN ZIJN
UITGEGEVEN OF HERDRUKT, BENEVENS
AANVULLINGEN OVER VOORAFGAANDE
JAREN, OPGAVEN BETREFFENDE OVER-
GEGANE FONDSARTIKELEN EN IN PRIJS
GEWIJZIGDE BOEKEN

DOOR

G. J. VAN DER LEK

EN

DIRK DE JONG

LEIDEN

A. W. SIJTHOFF'S UITGEVERSMAATSCHAPPIJ N.V.

- Langeveld, Herman, 'Min of meer op Duitse leest. Het oorlogsverleden van Karel Lotsy', in: *Biografie Bulletin*, 19(2009)3, p. 70-75.
- Langeveld, Herman, 'Reactie op Frans van Kolfsoorten', in: *Biografie Bulletin*, 20(2010)1, p. 94.
- Renders, Hans, recensie Susan Sontag, *Herboren; dagboeken en aantekeningen 1947-1963*, Bezorgd door David Rieff, vertaling Joris Vermeulen, in: *Het Parool* 18-8-2009.
- Renders, Hans, recensie Michel Houellebecq & Bernard-Henri Lévy, *Publike vijanden. Een steekspel in brieven*, vertaald door Martin de Haan en Rokus Hofstede, in: *Het Parool* 2-9-2009.
- Renders, Hans, recensie Dirk-Jan Arensman, *Thomas Rap. Een vrijbouter in boeken*, in: *Media Facts* 12(2009)4, september, p. 41.
- Renders, Hans, recensie Joost Smiers en Marieke van Schijndel, *Adieu auteursrecht, vaarwel culturele conglomeraten. Een essay*, in: *Media Facts* 12(2009)4, september, p. 43.
- Renders, Hans, recensie Carol Ann Lee, *Anne Frank 1929-1945; het leven van een jong meisje. De definitieve biografie*, in: *Vrij Nederland* 12-9-2009.
- Renders, Hans, recensie Richard Overly, *1939. De zes dagen voor het uitbreken van de oorlog*, in: *Het Parool* 16-9-2009.
- Renders, Hans, recensie Margaret MacMillan, *Geschiedenis; gebruik & misbruik*, in: *Vrij Nederland* 19-9-2009.
- Renders, Hans, recensie Armando, *Gedichten 2009, Eindelijk, Berlijn*, in: *Het Parool* 30-9-2009.
- Renders, Hans, recensie M. Vasalis/Geert van Oorschot: *Briefwisseling*, bezorgd door Nop Maas en Maaïke Meijer, in: *Het Parool* 14-10-2009.
- Renders, Hans en Paul Arnoldussen, 'Michel Seuphor: herinneringen van een dadaïst', in: Manu van der Aa, Sjoerd van Faassen, Hans Renders en Johan Vanhecke, *Michel Seuphor 1901-1999. Gensverkenner van de avant-garde*, Garant Uitgevers, Antwerpen 2009, p. 195-203.
- Renders, Hans, recensie Willem Oltmans, *Memoires 1977-1978* en Willem Oltmans, *Laatste wapenfeiten*, in: *Het Parool* 28 oktober 2009.
- Renders, Hans, recensie Richard Holmes, *De tijd van verwondering. De ontdekking van de moderne wetenschap*, in: *Historisch Nieuwsblad* 18(2009)9, november, p. 70-71.
- Renders, Hans, recensie Daniel Jonah Goldhagen, *Erger dan oorlog. Volkerenmoord, eliminationisme en de aanhoudende schending van de menselijkheid*, in: *Het Parool* 11-11-2009.
- Renders, Hans, recensie Ernst Jünger, *Luitenant Sturm*, in: *Het Parool* 25-11-2009.
- Renders, Hans, recensie Vincent van Gogh, *De brieven. De volledige, geïllustreerde en geannoteerde uitgave*, onder redactie van Leo Jansen, Hans Luijten en Nienke Bakker. Zes delen in cassette, in: *Maarten [Historisch Nieuwsblad]*, winter 2009/2010, p. 86.

- Renders, Hans, recensie C.O. Jellema, *Een web van dromen. Dagboeken 1960-2003* en C.O. Jellema, *Een open plek. Essays*, in *Het Parool* 9 december 2009.
 - Renders, Hans, recensie Mariëtte de Wolf, *Het geheim van De Telegraaf. Geschiedenis van een krant*, in: *Media Facts* 12(2009)6, december, p. 49.
 - Renders, Hans, recensie C.J. Aarts, *Kijkjes achter de Schermen. Onthulde geheimen in zake uitgeverij A.W. Bruna (met en zonder zoon)* en Peter Gelauff, *140 jaar lezen met Bruna*, in: *Media Facts* 12(2009)6, december, p. 51.
 - Renders, Hans, recensie *De geheime archieven van het Vaticaan* [diverse auteurs] en Roger Collins, *Sleutelbewaarders, de geschiedenis van het pausdom*, in: *Het Parool* 6-1-2010.
 - Renders, Hans, recensie Toby Lester, *Het vierde werelddeel. Het verhaal over de ontdekking van de wereld, de kaart die Amerika zijn naam gaf en het begin van de Nieuwe Tijd*, in: *Het Parool* 20-1-2010.
 - Renders, Hans, recensie Pieter Geyl, *Ik die zo weinig in mijn verleden leef*, bezorgd door Wim Berkelaar, Leen Dorsman en Pieter van Hees, in: *Historisch Nieuwsblad* 19(2010)1, februari, p. 82-84.
 - Renders, Hans, recensie Sytze van der Zee, *Vogelvrij. De jacht op de Joodse onderduiker*, in: *Het Parool* 3-2-2010.
 - Renders, Hans, recensie H.J.A. Hofland, *De kronieken van S. Montag. Nederland 1975-2010*, ingeleid door Geert Mak, samenstelling Bas Blokker, Sjoerd de Jong, Geert Mak en Hubert Smeets, in: *Vrij Nederland* 6-2-2010, p. 60-63.
 - Renders, Hans, recensie Anne Marinus & Antoon Kunst, *Honderd jaar Nederlandstalige pulpbladen*, in: *Het Parool* 17-2-2010.
 - Renders, Hans, recensie Kevin Absillis, *Vechten tegen de bierkaai. Over het uitgevershuis van Angèle Manteau (1932-1970)*, in: *Het Parool* 3-3-2010.
 - Renders, Hans, recensie Dirk Baartse en Bob Polak (red.), *Het Grote Willem Frederik Hermans Boek*, in: *Het Parool* 17-3-2010.
 - Renders, Hans, recensie Annejet van der Zijl, *Bernhard – Een verborgen geschiedenis*, in: *Vrij Nederland* 20-3-2010.
 - Renders, Hans, recensie Paul Celan en Ingeborg Bachmann, *Een dramatische liefde*, in: *Vrij Nederland* 20-3-2010.
 - Renders, Hans, recensie Patrick Conrad, *Leven & werk van Marcel Van Acker*, in: *Vrij Nederland* 27-3-2010.
 - Renders, Hans, recensie Rudy Kousbroek, *Restjes Anathema's 9*, in: *Het Parool* 31-3-2010.
 - Renders, Hans, recensie Karel van het Reve, *Verzameld werk 4. Uren met Henk Broekhuis; Een dag uit het leven van de reuzenkoskoes; Ongebundeld werk 1973-1980*, in: *Vrij Nederland* 10-4-2010.
 - Renders, Hans, recensie Rein va der Wiel, *Van Rapenburgerstraat naar Amerika. De levenstijd van diamantbewerker Andries van Wezel (1856-1921) en Gedurfd verzamelen. Van Chagall tot Mondriaan*, in: *Het Parool* 14-4-2010.
 - Renders, Hans, recensie Pieter Steinz, *De duivelskunstenaar. De reis van Doctor Faust door 500 jaar cultuurgeschiedenis*, in: *Het Parool* 28-4-2010.
 - Renders, Hans, recensie Rolf Hosfeld, *Karl Marx. Een eigentijdse biografie*, in: *Vrij Nederland* 1-5-2010.
 - Renders, Hans, recensie Peter Ackroyd, *Edgar Allan Poe. De biografie*, in: *Vrij Nederland* 22-5-2010.
 - Renders, Hans, recensie Andrew Roberts, *Wereld in vlammen. Een nieuwe geschiedenis van '39-'45*, in: *Het Parool* 19 mei 2010.
 - Renders, Hans, recensie Theo Kars, *Memoires van een slecht mens. Deel 1 1940-1964*, in: *Het Parool* 2-6-2010.
 - Renders, Hans, recensie Arno Bornebroek, *De oorlog zit me op de hielen. Hans Teengs Gerritsen 1907-1990*, in: *Historisch Nieuwsblad* 19(2010)5, juni, p. 84-85.
 - Renders, Hans, recensie James McGrath Morris, *Pulitzer. A Life in Politics, Print, and Power*, in: *Vrij Nederland* 12-6-2010, p. 64-65.
 - Renders, Hans, recensie Wim Huijser en Perry Pierik, *Het geheime leven. Brieven 2008*, in: *Het Parool* 16-6-2010.
 - Renders, Hans, recensie Wiel Kusters, *Pierre Kemp. Een leven*, in: *Het Parool* 30 juni 2010.
 - Renders, Hans, 'Hoe de media de werkelijkheid scheppen. Het noodzakelijke boekenplankje voor de journalistiek', in: *Historisch Nieuwsblad* 19(2010)6, juli/augustus, p. 81-83.
 - Eva Rovers, 'De kracht en onmacht van bedrijfscollecties', *Metropolis M* 31(2009)5, p. 14-15.
 - Eva Rovers, 'De verstrengeling van kunst en geld. Mecenas aan de bedelstaf', *De Groene Amsterdammer* 134(2010)1, p. 42-45.
 - Smits, Boudewijn J., 'Het vluchtverhaal van Loe de Jong. Opgejaagd door de furien der historie', in: *De Groene Amsterdammer* 6-5-2010.
 - Stutje, J.W., 'Mandel, Ernest Esra', in: *Nationaal Biografisch Woordenboek*, deel 19, Brussel, 2009, p.666-676.
- Lezingen en wetenschappelijke activiteiten**
- Broers, Herman, 31-08-2009, Universitair Medisch Centrum Groningen, inleiding 'W.J. Kolff, the true origins of the Kolff approach towards artificial organ research' ter gelegenheid van het Kolff Memorial Symposium.
 - Broers, Herman, 01-09-2009, stadhuis Kampen, inleider en dagvoorzitter Kolff Memorial Service ter gelegenheid van verstrooiing als Kolff in Kampen.
 - Broers, Herman, 13-10-2010, woonzorgconcern IJsselheem / vm. Stadsziekenhuis Kampen, lezing 'Dokter Kolff, kunstenaar in hart en nieren' bij de Historische Vereniging voor de IJsseldelta 'Jan van Arkel'.

- Broers, Herman, 12-12-2009, Noordwijkerhout, lezing 'Dokter Kolff en de uitvinding van de kunstmatige nier', inleiding plenaire sessie 44ste Woudschoten Conferentie van de Werkgroep Natuurkunde Didactiek in congrescentrum De Leeuwenhorst.
- Broers, Herman, 28-01-2010, Diaconessenziekenhuis Meppel, lezing 'Dokter Kolff en de uitvinding van de kunstmatige nier' ter gelegenheid van de opening van de nieuwe dialysekliniek.
- Broers, Herman, 12-06-2010, lezing 'Dokter Kolff, kunstenaar in hart en nieren', ter gelegenheid van jaarbijeenkomst Kolff Familie Vereniging in Zwolle en Kampen.
- Haan, Binne de, 28-6-2010/2-7-2010, University of Sussex, Brighton. 'In The Academical Shade of Life Writing. How Criticism and Biography Fell Apart', lezing voor congres International Auto/Biography Association.
- Haan, Binne de, 23-8-2010, Universiteit van Amsterdam. 'Individuals in History: Questioning Representativity in Microhistory and Biography', lezing voor 21st International Congress of Historical Sciences (in samenwerking met Hans Renders).
- Hoorens, Vera, en Eddy Van Avermaet, 16-9-2009, Lezing voor de Annual Meeting of the British Psychological Society Social Psychology Section, Sheffield (UK). 'More is better than less: people prefer (X > Y) to (Y < X) comparisons'.
- Hoorens, Vera, 7-11-2009, Lezing voor de feestelijkheden rond 125 Jahre Wierturm und 10 Jahre Kneippkurort 06-06 November 2009, Tecklenburg, Tecklenburg (D). 'Das Wirken und Arbeiten von Jan Wier (Grave 1515-Tecklenburg 1588) auf dem medizinischen Sektor'.
- Hoorens, Vera, 12-11-2009, Seminarie voor het Department of Psychology of the University of Florida, Gainesville (USA). 'Why you should never tell anyone that you are better than others (even though, of course, you are). Responses to self-superiority claims'.
- Hoorens, Vera, 14-11-2009, Lezing voor de 31st Annual Meeting of the Society of Southeastern Social Psychologists, Fort Myers, Florida (USA). 'Don't tell me that she's superior (and certainly not that you are). Responses to potentially threatening social information'.
- Hoorens, Vera en Eddy Van Avermaet, 30-1-2010, Poster voor de 11th Annual Conference of the Society for Personality and Social Psychology, Las Vegas (USA). 'More is better than less: people prefer (X > Y) to (Y < X) intergroup comparisons.'
- Hoorens, Vera en Maris, Stefanie, 28-5-2010, Lezing voor de Annual Meeting of the Belgian Association for Psychological Science, Brussel (B). 'Changing stereotypes for the target group and the alternative group'.
- Langeveld, Herman, 13-11-2009, Vrije Universiteit, Amsterdam. 'De politieke betekenis van Willem Schermerhorn', Gastcolleges in de collegereeks 'Nederlandse politieke geschiedenis na 1945' van dr. Anneke Ribberink.
- Langeveld, Herman, 1-3-2010, Rijksuniversiteit Groningen. 'Willem Schermerhorn binnen het politieke en sociaal-religieuze krachtenveld'. Gastcollege in de collegereeks 'Het politieke en sociaal-religieuze krachtenveld in Nederland 1848-1949' van dr. Barbara Henkes.
- Langeveld, Herman, 10-4-2010, Amsterdam. Leiding van de studioochtend 'De biografie van de verzetsstrijder', georganiseerd door de Werkgroep Biografie van de Maatschappij der Nederlandse Letterkunde in samenwerking met het NIOD,
- Langeveld, Herman, 11-5-2010, Hoofdkantoor van de FNV, Amsterdam. Inleiding bij de presentatie van Gjalte Zondergeld, '*Ons Socialisme, uw Toekomst! Henk Woudenberg en het Nederlandse Arbeidsfront (1942-1945)*'.
- Langeveld, Herman, 18-6-2010, Vrije Universiteit, Amsterdam. 'Christelijk-sociaal in de jaren zestig'. Slotwoord op de gelijknamige studiebijeenkomst, georganiseerd door het Historisch Documentatiecentrum voor het Nederlands Protestantisme (1800-heden).
- Renders, Hans, 20-11-2009, Rijksuniversiteit Groningen. 'Gevoelige littekens'. Lezing voor congres *De religieuze factor*.
- Renders, Hans, 25-2-2010, Rijksuniversiteit Groningen. Opponeren biografie Frederik Allard Ebbinge Wubben van Klaas Tippe.
- Renders, Hans, 22-6-2010, Katholieke Universiteit Leuven. Opponeren biografie Karel van de Woestijne van Peter Theunynck.
- Renders, Hans, 28-6-2010/2-7-2010, University of Sussex, Brighton. 'In The Academical Shade of Life Writing. How Criticism and Biography Fell Apart', lezing voor congres International Auto/Biography Association.
- Renders, Hans, 18-6-2010, VU Amsterdam. 'De personen en zijn tijd', openingslezing voor 'Christelijk-sociaal in de jaren zestig', studiebijeenkomst Historisch Documentatiecentrum voor Nederlands Protestantisme.
- Renders, Hans & Binne de Haan, 23-8-2010, Universiteit van Amsterdam. 'Individuals in History: Questioning Representativity in Microhistory and Biography', lezing voor 21st International Congress of Historical Sciences.
- Rovers, Eva, 29-31 oktober 2009, Amsterdam. Founding conference International Auto/Biography Association Europe, 'Cultural and individual identity: the regional aspect in life writing. The case of art collector Helene Kröller-Müller (1869-1939)'.
- Rovers, Eva, 19 april 2010, Haren. 'Dit museum is uit verdriet geboren!', Lezing voor Vrouwen van Nu.

2.9 Redacteurschappen en adviescommissies

In het academiejaar 2009-2010 was Herman Broers als Kolff-biograaf tot 31 december 2009 tevens directeur van de Willem Kolff Stichting (WKS) in Kampen, sinds 1 januari 2010 is hij historisch en biografisch adviseur van de WKS. Ten behoeve van het samenstellen van een historische canon van Overijssel en een canon van de stad Kampen, leverde Herman Broers de tekst 'Dokter Kolff (1911-2009), uitvinder van de kunstnier', vanaf maart 2010 gepubliceerd op www.regiocanons.nl onder de Canon van Overijssel / Canon van Kampen.

Vera Hoorens was in het academiejaar 2009-2010 Associate Editor van *International Review of Social Psychology / Revue Internationale de Psychologie Sociale*, Member of the Editorial Board van *European Psychologist* en *Self and Identity*. Ook was zij peer reviewer voor *British Journal of Social Psychology*, *European Journal of Social Psychology*, *European Psychologist*, *Journal of Behavioral Decision Making*, *Journal of Cross-Cultural Psychology*, *Journal of Personality and Social Psychology*, *Journal of Social and Personal Relationships*, *Journal of Socio-Economics*, *Personality and Social Psychology Bulletin*, *Psychological Reports / Perceptual and Motor Skills*, *Psychology and Health*, *Self and Identity*, *Social Psychological and Personality Science*, *Social Psychology* (formerly *Zeitschrift für Sozialpsychologie*)

Lid van de wetenschappelijke commissies 'Développement humain et cognition, langage et communication' en 'Sociétés, espace, organisations et marchés' van de Agence Nationale de Recherche (France); beoordeling van, rapportering over, en bijdrage tot beslissing over onderzoeksaanvragen binnen het Programme Blanc en het Programme Jeunes Chercheurs et Chercheuses.

Beoordeling van onderzoeksprojecten voor de Onderzoeksraad van de K.U. Leuven, de U.S.-Israel Binational Science Foundation.

Lid van het wetenschappelijk comité van het Congrès International de Psychologie Sociale de Langue Française, georganiseerd door de Association pour la Diffusion de la Recherche Internationale en Psychologie Sociale (ADRIPS) en gehouden te Nice (Fr.) in augustus 2010.

Jurylid en rapporteur bij de Habilitation à Diriger des Recherches van Dr. I. Milhabet op 26-11-2009, Université de Nice-Sophia Antipolis.

Jurylid bij de Habilitation à Diriger des Recherches van Dr. J.-F. Verhac op 7-12-2009, Université de Paris Ouest Nanterre la Défense.

In het academiejaar 2009-2010 was Herman Langeveld voorzitter van de Werkgroep Biografie van de Maatschappij der Nederlandse Letterkunde.

Hans Renders was redacteur van het Vlaams-Nederlandse wetenschappelijke tijdschrift *ZL. Literair-historisch tijdschrift* (Antwerpen) en hij maakte deel uit van de editorial board van het wetenschappelijke tijdschrift *Quaerendo. A Quarterly Journal from the Low Countries devoted to Manuscripts and printed Books* (Leiden) en van het wetenschappelijke tijdschrift *Le Temps des Médias. Revue d'histoire* (Parijs).

Voor het project over de geschiedenis van geschreven pers in de 20ste eeuw in 24 Europese landen 'Dictionaire de la presse (écrit) en Europe xxe siècle', of 'Encyclopedie van de Europese pers', onder auspiciën van het onderzoeksinstituut Sciences Po te Parijs is Hans Renders coördinator Nederland.

Op verzoek van het Dr. Hendrik Muller Vaderlandsch Fonds had Hans Renders zitting in de begeleidingscommissie van dr. M.R. Doortmont, die de biografie van Hendrik Muller schrijft.

Renders is gevraagd om te adviseren door Elsevier Academische Enquête, NIAS, NWO, SDM.

Renders was lid van het oprichtingscomité 'Biographers International Organization' in Boston, waarbij hij in mei 2010 in het bestuur werd gekozen.

Evenals vorige jaren was Hans Renders medewerker als boekcriticus van het radioprogramma voor geschiedenis OVT van de VPRO op zondag.

Vanaf 25 november 2009 is Hans Renders lid van het Ubbo Emmius Collegie, adviesorgaan van het Groninger Congres Bureau.

Renders is voorzitter van het bestuur van Stichting Innovatie Media dat dit jaar werd opgericht en zit in de redactieraad van het Biografisch Portaal.

Dit jaar is er aan de congresbundel *Religie* gewerkt, onder redactie van onder meer Hans Renders. Renders heeft de volgende titels (mede geredigeerd):

- Manu van der Aa, Sjoerd van Faassen, Hans Renders en Johan Vanhecke (redactie), *Michel Seuphor 1901-1999. Grensverkenner van de avant-garde*, Garant Uitgevers, Antwerpen 2009. 212 pagina's.
- Hans Renders (red), *Onder ingenieurs. Biografie & Techniek*, Boom, Amsterdam, 184 pagina's.

Eva Rovers was dit jaar promovendusvertegenwoordiger in de adviesraad van het Instituut voor Cultuurwetenschappelijk Onderzoek Groningen (ICOG) en heeft gewerkt aan een themanummer van *Simiolus*. Verder was zij guest editor *Oxford Journal of the History of Collections* en bestuurslid PhD Council Humanities, Rijksuniversiteit Groningen.

Onderwijs en samenwerkingsverbanden

3.1 Leerstoel

Wegens Stichting Democratie en Media is op 1 maart 2007 Hans Renders benoemd tot bijzonder hoogleraar Geschiedenis en Theorie van de Biografie aan de Rijksuniversiteit Groningen. De leerstoel heeft tot doel de bestudering van de geschiedenis en theorie van de biografie te stimuleren.

3.2 Samenwerkingsverbanden

Met de Groninger Archieven en de Universiteitsbibliotheek Groningen wordt samengewerkt voor de eerder genoemde digitaliseringsprojecten.

Voor het project over de geschiedenis van de geschreven pers in de 20ste eeuw wordt samengewerkt met het Franse instituut voor politieke wetenschappen Sciences Po te Parijs.

3.3 Biografisch Portaal

Het Biografie Instituut werkt samen met enkele andere instellingen met als trekker het Instituut voor Nederlandse Geschiedenis aan een 'Biografisch Portaal' van Nederland. Dit portaal is bedoeld om wetenschappelijk onderzoek te bevorderen door onder meer biografische naslagwerken en bestanden digitaal op internet beschikbaar te maken met biografische informatie over de bewoners van Nederland, van de vroegste tijden tot nu. Een startsubsidie is reeds toegekend door NWO en het Prins Bernard Cultuurfonds na een gezamenlijke aanvraag. Het project wordt nu verder uitgewerkt voor een nieuwe aanvraag bij Investerings-Groot van NWO.

Publiciteit

Historisch Nieuwsblad

Radioprogramma *De Avonden*

Ingenieursweekblad *De Ingenieur*

NRC Next

De Gezinsbode

Radioprogramma *OVT*

Omroep Gelderland (radio) 26 april 2010

Nieuwe Veluwe december 2009

Trouw 3 juli

Verslag Avond van de Biografie

Erik Hazelhoff Prijzen uitgereikt op succesvolle Avond van de Biografie

De Avond van de Biografie op 8 april 2010 in Amsterdam was meer dan alleen de eerste uitreiking van de nieuwe Erik Hazelhoff Biografieprijs. Hoewel de uitreiking van de prijs voor de beste Nederlandstalige biografie van de afgelopen twee jaar het hoogtepunt van de avond was, ging het volgens presentator van de Avond Philip Freriks vooral om 'het vieren van de Nederlandse biografiecultuur'.

De Nederlandse biografen hebben het een tijdje zonder een eigen prijs moeten stellen. Van 1991 tot 2000 was er de Dordtprijs voor de biografie, maar die ging helaas om financiële redenen ter ziele. Met de Erik Hazelhoff Biografieprijs is er nu een waardige opvolger gekomen. In de geest van de Soldaat van Oranje, journalist en schrijver Erik Hazelhoff Roelfzema is de prijs in het leven geroepen met het idee dat biografieën van veelbetekenende personen een voorbeeldfunctie kunnen vervullen en goedgegeschreven levensverhalen de aandacht verdienen van een breed publiek. Landelijke kranten besteedden aandacht aan de prijs en in het televisieprogramma *De Wereld Draait Door* werd op diezelfde avond naar aanleiding van de uitreiking over biografieën gesproken.

Ook in *De Rode Hoed* waar de Avond plaatsvond, was de publieke belangstelling groot. De Stichting Erik Hazelhoff Roelfzema Prijs had in samenwerking met het Biografie Instituut van de Rijksuniversiteit Groningen, uitgeverij Het Spectrum, *de Volkskrant* en het *Historisch Nieuwsblad* een afwisselend programma samengesteld, dat muzikaal begeleid werd door het jazzrepertoire van Lisa Borey & Friends.

Naast de Biografieprijs werd bovendien voor het eerst de Erik Hazelhoff Aanmoedigingsprijs uitgereikt: een prijs voor de beste universitaire master-scriptie, bedoeld om jonge onderzoekers en schrijvers te stimuleren. Winnaar van de prijs werd Esther Zwinkels, met haar scriptie over het Overakker-complot, waarbij verzetsgroepen tijdens de Tweede Wereldoorlog op Sumatra in opstand kwamen tegen de Japanse bezetter. Zwinkels kreeg aan het eind van de Avond de Aanmoedigingsprijs van vijftienduizend euro uitgereikt uit handen van Karin Hazelhoff Roelfzema, de weduwe van de naamgever van de prijs, die speciaal voor deze avond was overgekomen uit Hawai'i. Ook zal de scriptie van Zwinkels als boek worden uitgegeven bij uitgeverij Het Spectrum.

In een forumdiscussie onder leiding van Volkskrant-hoofdredacteur Pieter Broertjes gingen Elsbeth Etty, Willem Otterspeer, Hans Renders en Aleid

Truijens in de woorden van Broertjes 'op zoek naar de ziel van de Nederlandse biografie'.

Voormalig Commandant der Strijdkrachten Dick Berlijn vertelde vervolgens hoe biografieën bij uitstek als inspiratiebron kunnen dienen voor jongeren om het overzicht en de grote lijn te bewaren in een onrustig tijdperk van snelle media.

Bas Kromhout van het *Historisch Nieuwsblad* en Hans Renders interviewden de vijf biografen die de shortlist van de prijs hadden gehaald – uit een totaal van 104 inzendingen. Zo kregen Anet Bleich, Sjeng Scheijen, Hans Schoots, Marja Vuijsje en Jolande Withuis de mogelijkheid hun biografie voor het voetlicht te brengen.

Voor Lisa Kuitert, hoogleraar boekwetenschap aan de Universiteit van Amsterdam, was als voorzitter van de vakjury de eer weggelegd de juryrapporten voor te lezen. Beschermvrouwe van de prijs H.K.H. Prinses Irene van Lippe-Biesterfeld mocht vervolgens de prijswinnaar van de eerste Erik Hazelhoff Biografieprijs onthullen en uiteindelijk een van blijdschap verbouwereerde Jolande Withuis als winnaar feliciteren. Withuis ontving met de prijs een bedrag van vijftienduizend euro. Zo werd de eerste Erik Hazelhoff Biografieprijs ingesteld ter nagedachtenis aan de ene Nederlandse verzetsheld, Erik Hazelhoff Roelfzema, toegekend aan een uitmuntende vertelling over een andere verzetsheld uit de Tweede Wereldoorlog, Pim Boellaard.

Binne de Haan

Ingenieurs zijn mannen van weinig woorden

Kunstenars en politici zijn geliefde onderwerpen van biografen. Vuistdikke levensverhalen van ingenieurs zijn een stuk schaarser. Een recentelijk verschenen bundel verkent het braakliggend terrein en toont aan dat de geschiedenissen op vele manieren verteld kunnen worden.

Historici die orakelen over de toekomst. Daar past altijd enige sceptis. In zijn essay 'In de schaduw van morgen' uit 1935 toonde Johan Huizinga zich van zijn pessimistische kant. Technische ontwikkeling wordt niet door hogere beginselen gestuurd, constateerde hij somber, maar uitsluitend door het streven naar macht en winst.

Huizinga stond heelst niet alleen in zijn wantrouwen tegenover de ingenieurskaste. Meer intellectuelen hielden bij de gedachte van een vrijwel volledig geautomatiseerde toekomst waarin consumptie en hedonisme de boventoon voerden.

De publieke opinie was positiever. Zeker in de tijd van de wederopbouw, toen ingenieurs het gedrukte Nederland in rap tempo een nieuw en modern smool gaven, liet het volk zijn waardering blijken. In een enquête in 1958 zonden jongeren dat ze trots waren op het koningshuis en de sociale voorzieningen van hun land, maar vooral op grote projecten als de Deltawerken, de snebwegen en het technisch kunnen in het algemeen. Het vooruitgangsgeloof zat bij de meeste mensen stevig tussen de oren.

Ongeveer een decennium later was dat veranderd. Halverwege de

jaren zestig kanteelde de tijdgeest. Het grenzeloze, bijna naïeve optimisme over wat nog komen ging paste niet bij de maatschappijkritische houding die nu in zwang was. Ingenieurs golden niet langer als toekomsttoevanars, maar als 'autoritaire specialisten, asfaltboeren, milieuvuilers en landschapsover-nietigers'.

De Britse fysicus en schrijver C.P. Snow wees in 1959 tijdens zijn lezing 'The two cultures' in Cambridge al op de waterscheiding tussen alfa's en beta's. Die komt ook tot uiting in een verschil in waardering. Een geringe belezendheid pleit niet voor een mens. Met een atchnische houding kan soms zelfs goede sier gemaakt worden.

Willem Kolff was meteen gaan experimenteren met mensen

Het Biografie Instituut van de Rijksuniversiteit Groningen hield in mei vorig jaar een congres over de ongeschijnlijk geringe belangstelling van biografen voor de personen die met hun technisch vernuft voor een belangrijk deel verantwoordelijk zijn voor welzijn en welvaart van de moderne mens. In de onlangs verschenen bundel staan de bijdragen van toen, over Snow en zijn 'The two cultures' en over de typisch Nederlandse waterstaatingenieurs. Maar ook enkele nieuwe stukken van onder anderen de altijd lezenswaardige architectuur- en stedenbouwhistoricus Auke van der Woud. Er worden vraagtekens gezet bij de vermeende achterblijvende

interesse. In biografische woordenboeken zijn ingenieurs bijvoorbeeld heel aardig vertegenwoordigd.

Dat aan hun levens wat minder vaak een afzonderlijke, dikke pil wordt gewijd, heeft zo zijn redenen. Technici en zijn dikwijls mannen van weinig woorden. En als dat al niet zo is, dan hebben ze op zijn minst dat imago. De populaire cultuur koestert het archetype van de wezenvreemde, incommunicatieve nerd. Onderzoken die wijzen op verhoogd autisme in streken met een verhoogde ingenieursdichtheid versterken dat beeld. Ingenieurs zijn ook nog eens sterk gericht op de toekomst. Geschiedschrijving kan niet rekenen op al te veel aandacht van henzelf. Als ze al wat op schrijven, dan gaat dat in de regel niet over hun persoonlijke wederwaardigheden, maar over het verloop van hun onderzoeken. Die werden in de laatste halve eeuw meer nog dan daarvoor groepsprocessen. Geniale individuen zijn deel geworden van teams. Technologische hoogstandjes kennen tegenwoordig vele vaders.

De bundel onder redactie van Hans Renders, directeur van het Biografie Instituut, is niet per se een pleidooi voor meer 'klassieke' biografieën van ingenieurs. Het aanstekelijke tabloeu de la troupe dat Joep Huiskamp en Hans Schippers tonen in hun bijdrage 'Ingenieurs in Companyton Eindhoven' smaakt wel naar meer. Is zo'n groepsportret niet een uitstekende vorm om biograferend bezig te zijn met de wereld van de techniek? Ook het beschrijven van de jacht naar een doorbraak op verschillende plaatsen leidt tot schitterende inkijkingen en spannend leesvoer.

De introductie van de kunstnier is zo'n verhaal. De Nederlander Willem Kolff promoveerde in 1946 op onderzoek naar die nieuwheid. Hij bleef de concurrentie daarmee maar net voor. Ook op twee andere plaatsen in de wereld, Zweden en Canada, waren wetenschappers bezig met dialyse-experimenten, zonder dat de drie het van elkaar wisten. Kolff zou zijn kleine voor-sprong later verklaren uit de Duitse bezetting. Door de omstandigheden gedwongen was hij meteen gaan experimenteren met mensen, terwijl de anderen eerst probeerden met dieren deden.

Het zoeken naar nieuwe, afwijkende vormen is in kringen van biografen een veelbesproken onderwerp. Vaak hebben die pleidooien voor het andere levenverhaal wat kramachtig. Geschraagd door goed bronnenmateriaal en in handen van een goed verteller hoeft met een van geboorte-tot-dood-opbouw niets mis te zijn. Technici en leven zich niet in alle gevallen als onderwerp voor zo'n standaardaanpak. Juist hun biografen kunnen uitgroeien tot de ingenieurs van het biografiegenre.

Hans Renders (red.): **Onder ingenieurs. Biografie & techniek**. Boom, Amsterdam. ISBN 978905069997. 184 blz. € 19,90

Ingenieur Cornelis Lely (tweede van rechts) bezoekt met Kamerleden zijn Zinderzeewerken in 1923. FOTO UIT BESPREKING BOEK

LEZERSAANBIEDING

Avond van de Biografie

Inclusief uitreiking van de Erik Hazelhoff Prijs

OP DONDERDAG 8 APRIL AANstaande vindt in De Rode Hoed in Amsterdam de eerste Avond van de Biografie plaats. Prinses Irene zal de Erik Hazelhoff Prijs uitreiken aan de schrijver van de beste Nederlandstalige biografie. De winnaar ontvangt 15.000 euro.

De Erik Hazelhoff Prijs is een tweejaarlijkse prijs en wordt dit jaar voor het eerst gepresenteerd door de Stichting Erik Hazelhoff Roelfzema Prijs, in samenwerking met het Biografie Instituut van de Rijksuniversiteit Groningen.

uitgeverij Het Spectrum, de *Volkkrant* en *Historisch Nieuwsblad*. De prijs is vernoemd naar de 'Soldaat van Oranje', Erik Hazelhoff Roelfzema, die behalve oorlogsheld ook journalist en schrijver was. De lijst van genomineerde biografieën is te vinden op www.erikhazelhoffprijs.nl. Een bespreking van de boeken op de shortlist vindt u op pagina 87 van dit blad.

Naast de prijs voor de beste biografie is er een aanmoedigingsprijs voor de beste masterscriptie, geschreven aan een Nederlandse of Vlaamse universiteit. De winnaar hiervan krijgt 5000 euro en de scriptie wordt in boekvorm uitgegeven. Alle inzendingen worden beoordeeld door een vakjury onder leiding van Lisa Kuiter, hoogleraar boekwetenschap aan de Universiteit van Amsterdam. Ook voor de aanmoedigingsprijs heeft de jury een lijst van genomineerden opgesteld, die op de website kan worden bekeken.

De Avond van de Biografie zal worden opgeleust met een forumdiscussie over de Nederlandse biografie tussen Elsbeth Enty, Willem Otterspeer, Hans Renders en Aleid Truijens, onder leiding van Pieter Broertjes, hoofdredacteur van de *Volkkrant*. Ook is er een lezing door de voormalige Commandant der Srijdkrachten, Dick Berlin. De avond wordt gepresenteerd door Philip Frenks. ■

8 APRIL. AVOND VAN DE BIOGRAFIE DE RODE HOED KEIZERSGRACHT 102, AMSTERDAM, VAN 19.30 TOT 24.00 UUR. TOEGANG € 5,00. RESERVEREN IS VERPLICHT EN KAN VANAF 18 MAART. VOOR MEER INFORMATIE, KLIK OP ERIKHAZELHOFFPRIJS.NL.

Bio

BIOGRAPHERS INTERNATIONAL ORGANIZATION

Compleat Biographer Conference 2010

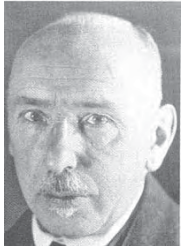

May 15, 2010 8:00AM-6:30PM

Campus Center, University of Massachusetts Boston

Suetonius Aubrey Boswell Plutarchus Stephen Brantome Vasari

J.F. Ankersmit

J.C. Bloem

Jan Campert

Jan Hanlo

F. Domela Nieuwenhuis

F. Hirschmann

G.J. van Heuven Goedhart

Loe de Jong

Pim Kolff

Anton Kröller

H. Kröller-Müller

Han Lammers

D.F. Malan

Alice Nahon

W. Schermerhorn

Jan Wier